quentes . . . . Unde omnibus modis peccatum originale per prius eſt in eſſentia animæ, quam in potentiis, & ab eſſentia animæ derivatur ad potentias, & ſicut & natura proceſſus eſt ab eſſentia animæ ad potentias. Peccatum autem originale reſpicit naturam.

XIII. Ad confirm. reſpondeo, majorem veram eſſe de peccato actuali proveniente ex voluntate propria, non vero de peccato originali, ad quod anima movetur a voluntate primi Parentis. Immo ut ait D. Thom. 1. 2. q. 83. art. 1. ad 1. *Sicut motio voluntatis alicujus proprie pervenit ad potentias animæ, non autem ad animæ eſſentiam: ita motio voluntatis primi generantis per viam generationis pervenit primo ad animæ eſſentiam.*

Nec dicas, hinc ſequi, peccatum originale potius ſubjectari in toto homine, cum hic ſit terminus totalis generationis. ---- Nego enim ſequelam. Nam licet homo ſit ultimus terminus generationis, proximus tamen terminus eſt anima, prout unitur corpori tamquam ejus forma.

D u b i u m III.

Quas Potentias per prius, & magis inficiat Peccatum Originale.

§. I.

Reſolvitur de Voluntate.

I. QUamvis cum D. Thoma Dubio præcedenti ſtatutum fuerit, peccatum originale eſſentialiter, & per ſe primo, quatenus dicit privationem ſubjectionis animæ ad Deum, quæ eſt per gratiam habitualem, ſubjectari in anima; quia tamen, ultra dictam privationem, dicit quoque privationem ſubjectionis voluntatis ad Deum, quæ eſt per charitatem, ſecundum hanc privationem, quæ veluti conſequitur ad primam, non eſt improbabile dicere, quod ſubjectetur in voluntate. Hinc aliqui docent, peccatum originale recte dici poſſe eſſe etiam in voluntate, ſecundario tamen, & ex conſequenti; quia eo ipſo, quod voluntas privatur gratia, conſequitur, quod voluntas privatur charitate. Sed quidquid ſit.

II. Dico. Peccatum originale quantum ad inclinationem ad actum pravum prius reſpicit, ac inficit voluntatem, quam alias potentias. Ita S. Thom. 1. 2. *quæſt.* 83. *artic.* 3. cujus hæc eſt ratio. Illa potentia prius inficitur, quæ prius habet inclinationem ad peccandum: ſed hanc inclinationem prius habet voluntas, quam cæteræ potentiæ: ergo &c. Et hac ratione S. Doctor *q.* 4. *de Malo artic.* 5. probat, peccatum originale prius reſidere in voluntate, eamque inficere, quam alias potentias; quia aliæ potentiæ habent ex voluntate, quod ſint ſuſceptivæ culpæ.

III. Dices primo. Omne peccatum principaliter pertinet ad potentiam, per cujus actum cauſatur: ſed peccatum originale cauſatur per actum potentiæ generativæ; ergo in ea prius ponendum eſt.

IV. Reſpondetur primo, majorem illam debere intelligi de potentia, quæ ſic eſt capax peccati, ut ſit etiam ejus ſubjectum, & per cujus actum cauſatur peccatum non mere inſtrumentaliter, ſed principaliter. Nam homicidium eſto cauſetur per manum, non prius pertinet ad manum, nec ei tribuitur; quia nec manus eſt capax, ut ſit ſubjectum peccati, neque eſt cauſa principalis ejus, ſed inſtrumentalis. Hinc ad min. dico, potentiam generativam eſſe cauſam ſolum inſtrumentariam, neque eſſe capacem, ut ſit ſubjectum peccati. Unde obſervo cum D. Th. q. 4. de Malo art. 5. ad 1. *Quod infectio peccati dicitur eſſe in aliquo, vel actu, ſicut in proprio ſubjecto, vel virtute, ſicut in cauſa. Cauſa autem originalis peccati eſt actus generationis, qui quidem ad virtutem generativam pertinet, ſicut ad exequentem: & ad concupiſcibilem, ſicut ad appetentem, ac imperantem; ad ſenſum autem tactus, ſicut ad ſentientem delectationem, & nunciantem. Unde infectio originalis peccati dicitur eſſe per prius potentiis virtute, ſicut in proprio ſubjecto.*

V. Reſpondetur ſecundo cum eodem D. Th. 1. 2. *qu.* 83. *art.* 3. *ad* 2. Peccatum originale non traduci per potentiam generativam ejus, qui peccatum contrahit, ſed per actum potentiæ generativæ parentis. Et propterea ex his ſequi non poteſt, quod potentia generativa prolis ſit ſubjectum peccati originalis, ſed bene, quod illud peccatum ſit in potentia generativa parentis cauſaliter.

VI. Dices ſecundo. Peccatum originale traducitur per ſemen carnale, ergo prius illo inficiuntur potentiæ, quæ ſunt viciniores carni, quales ſunt vires ſenſitivæ.

VII. Confirmatur. Peccatum originale maxime, & prius apparet in rebellione ad rationem: ſed hæc eſt in inferioribus viribus; ergo prius inficiuntur inferiores vires.

VIII. Reſpondeo, neg. conſeq. Nam peccatum originale via generationis prius pervenit ad animam, quæ eſt terminus formalis, & proximus generationis; deinde ex anima tranſit ad inficiendas potentias animæ propinquiores; cumque animæ propinquior ſit voluntas, quam vires ſenſitivæ, ideo illa prius inficitur, quam iſtæ. Vide D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 83. *art.* 3. *ad* 2.

IX. Inſtabis. Si ita eſt; ergo prius inficietur intellectus, quia hic eſt proximior animæ, quam voluntas.

Nego conſeq. Nam eſto intellectus ſit prior in ratione proponentis objectum, voluntas tamen eſt illo prior in ratione moventis, & inclinantis ad actum; cum in hoc etiam intellectus ipſe a voluntate movetur. Peccatum autem inficit potentias inclinando eas in actum; ideoque prius inficit voluntatem, quæ prior movet, quam intellectum, & alias potentias, quæ motione voluntatis inficiuntur. Vide D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 83. *art.* 3. *ad* 3.

X. Ad confirm. reſpondet D. Thom. *q.* 4. *de Malo art.* 5. *ad* 2. quod *rebellio inferiorum virium ad ſuperius eſt per ſubtractionem virtutis, quæ inerat viribus ſuperioribus. . . & ideo peccatum originale magis eſt in ſuperioribus viribus, quam in inferioribus.* Unde non refert, ſi in iſtis prius appareat.

§. II.

De cæteris Animæ Potentiis.

XI. DIco. Si conſideretur peccatum originale quantum ad ejus traductionem, potentiæ, quæ magis inficiuntur, ſunt vis generativa, vis concupiſcibilis, & ſenſus tactus. Ita D. Thom. 1. 2. *q.* 83. *art.* 4. cujus ratione ſic probo. Cum originale peccatum ſit infectio, quæ cum natura traducitur (*infectio* enim *nominari ſolet, quæ nata eſt in aliud transferri: unde & morbi contagioſi, ſicut lepra, & ſcabies, & hujuſmodi infectiones dicuntur*) talis infectio magis debet eſſe in illis potentiis, quæ ad traducendam naturam deſerviunt media generatione: atqui iſtæ ſunt tres, nimirum vis generativa per modum exequentis, concupiſcibilis per modum appetentis, & imperantis, & ſenſus tactus per modum ſentientis, & quaſi nunciantis delectationem, ut ſupra dicebamus cum D. Th. *quæſt.* 4 *de Malo art.* 5. *ad* 1. ergo &c.

XII. Hinc apparet primo, quod eſto peccatum originale pro ea parte, qua inclinat in peccata actualia, præcipue pertineat ad voluntatem (ut §. præcedente dictum eſt) ex ea tamen parte, qua traducitur in Poſteros, pertinet præcipue ad tres præcitatas potentias, quæ proxime concurrunt ad traductionem; ad voluntatem vero ſolum remote. Ita D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 83. *art.* 4. *ad* 1.

XIII. Apparet ſecundo ex eodem S. Thom. loco citato ad 2. & 3. diſt. 31. quæſt. 2. ad 1. *Quod peccatum actuale, quod conſiſtit in actu ejus, qui peccat, & voluntate, non poteſt eſſe in illa parte, quæ rationi non obedit: nihil tamen prohibet, quin illa parte, quæ principium naturalis operationis eſt, infectio naturæ ſalvetur. Sciendum tamen eſt, quod etiam actuale peccatum in generativa eſſe dicitur, non quidem ſicut in ſubjecto, ſed materialiter, in quantum ſcilicet concupiſcibilis actum generativæ imperat.*

XIV. Apparet tertio, quare tactus contrahat infectionem potius, quam ſenſus viſus, quamvis hic videatur propinquior rationi. Nam ut docet S. Thom. 1. 2. q. 83. artic. 4. ad 3. *Viſus non pertinet ad actum generationis, niſi ſecundum diſpoſitionem remotam, prout ſcilicet per viſum apparet ſpecies concupiſcibilis. Sed delectatio perficitur in tactu: & ideo talis infectio magis attribuitur tactui, quam viſui.*

Q U Æ S T I O X.

De Effectibus Peccati Originalis.

DE pravis effectibus, qui in Adamo, & Eva eorum peccatum conſecuti ſunt, ſive in anima, ſive in corpore, aliqua diximus ſupra *Quæſt.* 6. *Dub.* 2. huc revocandi. Modo de eorumdem infelici una cum originali peccato in Poſteros traductione, & tandem de pœna cum ſolo originali decedentibus præparata poſt mortem, ſermo erit.

D u b i u m I.

De Infirmitate in Intellectu.

§. I.

Quædam præmittuntur.

I. EXploratum apud omnes eſt, peccatum primi Parentis, non ſolum humanam naturam infirmaſſe, eam ſpoliando ſupernaturalibus donis illi conceſſis, ſed ulterius eam in pluribus ſauciam, ſeu ægram reliquiſſe, immo effeciſſe. Homo enim ille, qui ab Jeruſalem deſcendens in Jerico incidit in latrones, a quibus nedum ſpoliatus, ſed plagis impoſitis ſemivivus relictus fuit (Luc. 10.) teſtantibus Patribus fere omnibus, figura fuit Adami, & Poſterorum ejus; qui peccato illius nedum juſtitia originali, aliiſque donis ſpoliati fuerunt, ſed in naturalibus plagas multas ærumnarum ſive in corpore, ſive in anima, ejuſque potentiis contraxere.

II. Notat tamen D. Thomas in 2. diſt. 30. q. 1. art. 1. ad 3. *Quod bona naturalia dicuntur dupliciter. Vel prout ſunt in ſe conſiderata, ſecundum quod naturæ debentur ex propriis principiis: & ſic nec homo, nec Angelus aliquid naturalium amiſit, vel in aliquo diminutus eſt . . . Vel ſecundum quod ordinantur in finem ultimum: & hoc modo in utroque bona naturalia diminuta ſunt, non quidem penitus amiſſa; in quantum uterque factus eſt minus habilis, & magis diſtans a finis conſecutione. Et propter hoc etiam homo gratuitis ſpoliatus dicitur, & in naturalibus vulneratus Lucæ* 10. *in gloſſa.* De vulneribus

ribus inflictis homini per peccatum in corpore, nimirum ægritudinibus, & morte, actum eſt ſupra *qu.* 6. *dub.* 2. Nunc de vulneribus inflictis in anima, ejuſque naturalibus virtutibus agere in animo eſt.

III. Triplex ergo in homine naturalium facultatum, ac virtutum genus diſtingui ſolet, facultas nempe intellectiva, volitiva, & animalis, ſeu ſenſitiva. Vis intellectiva veritatem ſectatur, & inquirit, ut in ejus adeptione quieſcat. Volitiva libertate & arbitrio potens bonum proſequitur, malum refugit; & quia rationalis inclinationem, & nativam propenſionem habet ad bonum honeſtum, & rationi conſonum. Animalis tandem, ſeu ſenſitiva in id, quod ſenſibus arridet, erumpit, ut quamdam ex eo oblectationem, & felicitatis ſpeciem excipiat. Primæ opponitur ignorantia, & animi ruditas, ſeu hebetudo. Secundæ in proſequendo bono, maloque refugiendo languor. Tertiæ ſenſuum ærumnæ, & effrænata concupiſcentiæ jactantia. An autem, & qualiter has omnes plagas peccatum originale intulerit, hic, & in ſequentibus eſt aperiendum.

§. II.

Reſolutio Dubii.

IV. DIco. Quatuor ſunt vulnera, ſeu ægritudines, quas contraxit intellectus ex peccato originali. Primum eſt ignorantia etiam rerum neceſſariarum ad vitæ conſervationem. Ita S. Auguſt. *lib. de Dono perſever. cap.* 11. ubi docet, quod etſi ignorantia primigenia eſſet naturæ, non ideo tamen ex hoc culpandus eſſet Deus; vel duæ naturæ eſſent admittendæ, ut contendebant Manichæi: non propterea revocanda eſt in dubium fides Catholica, quæ contra Pelagianos docet, ignorantiam ex juſta damnatione deſcendere. *Et lib.* 1. *de Peccat. merit. & remiſſ. cap.* 38. ait, quod multorum pecorum *pulli quamvis ſint parvuli, neque accedentibus corporis incrementis etiam mente proficiant, quoniam rationalem animam non habent; tamen etiam minutiſſimi, & currunt, & matres agnoſcunt, nec ſugendis uberibus cura, & ope admoventur aliena, ſed ea ipſi in maternis corporibus loco abdito poſita mirabili facilitate noverunt. Contra, homini nato, nec ad inceſſum pedes idonei, nec manus ſaltem ad ſcalpendum habiles, & niſi ope nutrientis admotis labris papillæ uberis ingerantur, nec ubi ſint, ſentiunt, & juxta ſe jacentibus mammis magis poſſunt eſurientes flere, quam ſugere. Proinde infirmitati mentis congruit hæc omnino infirmitas corporis: nec fuiſſet caro Chriſti in ſimilitudine carnis peccati, niſi caro eſſet iſta peccati, cujus pondere rationalis anima ſic gravatur.* Et hanc ignorantiam in adultis quoque eſſe pœnam ex juſta damnatione venientem docet *lib. de Natura, & Gratia cap.* 67.

V. Secundum in intellectu hominis inflictum ex originali peccato vulnus eſt fatuitas, & mentis hebetudo, quæ quibuſdam a nativitate adeo ineſt; ut nec ſibi convenientia parare norint, quod nulli animalium ratione deſtituto contingit. Quam miſeriam Auguſtinus deplorans Epiſt. 28. nunc 166. ad Hieron. cap. 6. *Tam tardi* (inquit) *nonnulli ſunt, & obliviosi, ut ne prima quidem diſcere litterarum elementa potuerint. Quidam vero tantæ ſunt fatuitatis, ut non multum a pecoribus differant.* Quod repetit *lib.* 1. *de Peccat. merit. cap.* 22. ubi refutatis iis, qui cum Platonicis dicebant, hoc eis contingere ob demerita prioris vitæ, quam ante hoc corpus geſſerunt, concludit; hæc omnia contingere; quia omnes ſub peccato ſunt, *quod per unum hominem intravit in Mundum, & per omnes homines pertranſiit.* Quod late proſequitur *lib.* 4. *Oper. imperf. contra Julian. cap.* 75. & 76. Julianum perſtringens. *Dic* (inquit) *potius ſi potes, unde humana ingenia cum tanta plerunque vitioſitate naſcantur; cum inter nos conveniat totius hominis eſſe Opificem Deum juſtum, & vos negatis ullum originale peccatum? Non autem diceres, aliorum peccata nos aliis imputare, qui ibi quando commiſſa ſunt non fuerunt, ſi recoleres, in lumbis Abrahæ fuiſſe Levi... ibi enim videres, ſi te pervicacia non cæcaret, in lumbis Adæ fuiſſe genus humanum, quando perpetravit illud grande peccatum.* Quod repetit contra eumdem *lib.* 5. *cap.* 11.

VI. Tertium eſt difficultas diſcendi, & ſcientiam comparandi. Quare multi nolentes, vel non valentes ſuperare labores, qui in ſcientiarum acquiſitione ſubeundi ſunt, malunt ſemper in inſcitiæ tenebris vivere. Quod magis apparet ex eo, quod ii etiam, qui ſtudiis ſe dederunt, non ſolum circa Dei notitiam cæcutierint, ut aperte conſtat ex tot erroribus Ethnicorum de natura Dei, ſed nec beſtiolarum quidem, ac vermiculi naturam perfecte noverint. Immo & ſui ipſius turpi inſcitia laboret omnis homo; ut nec ſeipſum, & opera ſua, quæ ipſe fecit, intelligat. Quod ſane eſt ſummum inſcitiæ argumentum; ut ipſe, qui propria voluntate ſingulis diebus peccat; vix tamen certo diſcernere poſſit, an vere peccaverit, an deliberate conſenſerit, quoties, quantumque deliquerit: unde David Pſalm. 18. ver. 13. *Delicta* (inquit) *quis intelligit? ab occultis meis munda me.*

VII. Hanc difficultatem ex peccato originali contractam fuiſſe teſtatur ſæpe laudatus Auguſt. *lib.* 22. *de Civit. Dei cap.* 22. dicens: *Quod ad primam originem pertinet, omnium mortalium progeniem fuiſſe damnatam, hæc ipſa vita, ſi vita dicenda eſt, tot, & tantis malis plena teſtatur. Quid enim aliud indicat horrenda quædam profunditas ignorantiæ, ex qua omnis error exiſtit, qui omnes filios Adam tenebroſo quodam ſinu excipit; ut homo ab illo liberari ſine labore, dolore, timore non poſſit?* Quod etiam proſequitur *lib.* 1. *de Peccat. merit. cap.* 36.

VII. Quartum denique vulnus humanæ menti ab originali peccato inflictum eſt ipſa animi levitas, & indiſcreta mentis agitatio, qua fit, ut neceſſariis, & gravioribus neglectis, animo, & mente vana plerumque, & inutilia geramus etiam inviti. Adeo ut dum etiam ſeria meditari volumus, vanis cogitationibus diſtrahamur; & maxime dum orationi vacare conamur, alio, vel nolentes, divertimur. Hoc neſcio, an in ſua, vel alterius perſona lugebat S. Hieronymus *Dialog. adverſ. Luciferianos*, his verbis: *Nunc vero creberrime in oratione mea, aut per porticus deambulo, aut de fœnore computo, aut abductus turpi cogitatione, etiam quæ dictu erubeſcenda ſunt, gero.* Et S. Auguſt. lib. 10. Confeſſ. cap. 35. *Cum enim* (inquit) *hujuſcemodi rerum conceptaculum ſit cor noſtrum, & portat copioſæ vanitatis catervas, hinc & orationes noſtræ ſæpe interrumpuntur atque turbantur, & ante conſpectum tuum, dum ad aures tuas vocem cordis intendimus, neſcio unde irruentibus nugatoriis cogitationibus res tanta producitur.*

D u b i u m II.

De infirmitate in Voluntate, & Appetitu ſenſitivo, & Partibus inferioribus hominis.

§. I.

Quatuor Voluntatis infirmitates.

I. NEdum intellectui, ſed & voluntati maxime vulnus inflictum fuit Adamo peccante. *In Paradiſo enim Diabolus ſeductor beatæ voluntatis fuit, quam ſeducendo miſeram fecit*, inquit Auguſt. *lib.* 1. *Oper. imperf. contra Julian. cap.* 91.

II. Primo ergo eam miſeram fecit, relinquens eam nimis ad ſeipſam converſam, & inordinato amore ſui flagrantem; quo fit, ut omnes quærant, quæ ſua ſunt. Et inde naſcitur *amor ille tot rerum vanarum, atque noxiarum, & ex hoc mordaces curæ, perturbationes, mærores, formidines, inſana gaudia, diſcordiæ, lites, bella, inſidiæ, iracundiæ, inimicitiæ, fallaciæ, adulatio, fraus, furtum, rapina*, & alia crimina, quæ Div. Auguſt. enumerando proſequitur *lib.* 22. *de Civit. Dei cap.* 22. quæ hominum quidem ſunt malorum, *ab illa tamen erroris, & perverſi amoris radice venientia, cum qua omnis filius Adam naſcitur. Nam quis ignorat . . . cum quanta abundantia vanæ cupiditatis, quæ in pueris incipit apparere, homo veniat in hanc vitam; itaut ſi dimittatur vivere ut velit, & facere quidquid velit, in hæc facinora, & flagitia, quæ commemoravi, & quæ commemorare non potui, vel cuncta, vel multa perveniat?*

III. Secundo eam miſeram fecit grandis difficultas, quam experitur in vitiis ſuperandis, & virtutibus excolendis. Quamvis enim vitia contra naturam hominis ſint, quia rationalem, & virtutes ſint eidem conformes; ægre tamen, & difficulter ad eas homines tendunt, cum e contra ad vitia proclives ſint. Quod indicant graves pœnæ, quibus tum pueri, tum adulti urgendi ſunt, ut vel inviti ad virtutes tendant, & a vitiis coerceantur. *Quid enim* (inquit Auguſtinus mox laudatus) *ſibi volunt multimodæ formidines, quæ cohibendis parvulorum vanitatibus adhibentur? Quid pædagogi, quid magiſtri, quid ferulæ, quid loræ, quid virgæ, quid diſciplina illa, quæ Scriptura ſancta dicit, dilecti filii latera eſſe tundenda* (Eccleſiaſt. 30. ver. 12.) *ne creſcat indomitus, domari jam durus, aut vix poſſit, aut fortaſſe nec poſſit? Quid agitur his pœnis omnibus, niſi ut debelletur imperitia, & prava cupiditas infrænetur, cum quibus malis in hoc ſeculum venimus?* Hinc oritur incredibilis illa deſidia in his comparandis, quæ ad beate vivendum, tum in hac vita, tum etiam poſt mortem ſpectant; ut quo ſolicitiores ſunt homines ad hæc caduca conquirenda, eo deſidiores ſint, etiam qui fidei lumine illuſtrantur, ad ea, quæ ad æternam felicitatem conducunt, perquirenda.

IV. Tertio voluntatem miſeram facit continua in ſeipſam pugna, & inſtabilis quædam inconſtantia. Adeo ut dum vel ipſæ pecudes ſemper idem appetant, aut fugiant, ſolus homo alternis propriæ voluntatis jactatus affectibus, reſpuit, quæ mox elegerat, & ſeligit, quæ antea reſpuerat: immo eodem tempore ſimul velit idem, & nolit. Hanc non contrariarum naturarum, ſeu voluntatum pugnam eſſe Auguſtinus contra Manichæos oſtendens *lib.* 8. *Confeſſ. cap.* 10. ajebat: *Ego cum deliberabam, ut jam ſervirem Domino Deo meo, ſicut diu diſpoſueram, ego eram qui volebam, ego qui nolebam; ego, ego eram. Nec plene volebam, nec plene nolebam: ideo mecum contendebam, & diſſipabar a me ipſo. Et ipſa diſſipatio me invito quidem fiebat; nec tamen oſtendebat naturam mentis alienæ, ſed pœnam meæ. Et ideo non jam ego operabar illam, ſed quod habitabat in me peccatum de ſupplicio liberioris peccati, quia eram filius Adam.*

V. Quarto demum voluntatem miſeram reliquit ipſa liberi arbitrii infirmitas, ac diminutio ad bonum ſectandum. Quia vero non modica controverſia eſt, an per peccatum originale liberum arbitrium ad bonum manſerit ſolum attenuatum, an vero penitus extinctum; ideo (§. ſequenti) rem hanc, quantum Candidato noſtro ſat erit, examinandum ſuſcipiemus.

§. II.

An Liberum Hominis Arbitrium per Peccatum Originale fuerit prorſus extinctum?

VI. Joannes Calvinus, cui adhæret totus Proteſtantium grex *lib. 1. Inſt. cap. 15. §. 8.* delirium vocat putare, in homine lapſo liberum arbitrium ad bonum manſiſſe. Et *lib. 2.* fuſe id conatur oſtendere. Calvino præiverat Lutherus, qui integrum librum de ſervo arbitrio ediderat. His accedit Janſenius qui *lib. 3. de Statu naturæ lapſæ cap. 2.* hanc eſſe ſententiam S. Auguſtini docens: ait: *Sententia igitur Auguſtini, quam tantopere Pelagiani deteſtati ſunt, non alia, quam iſta eſt: quod arbitrium voluntatis poſt lapſum primi hominis, antequam divina gratia viſitetur: hoc eſt, antequam chriſtianam ſuſcipiat fidem, unde incipit gratia, ſeu cupiditatibus terrenis ita arcte captivum poſſideatur, ut libertas illa voluntatis velut ferreis vinculis adſtricta, nullo modo ſurgere poſſit, ut bonum velit, aut faciat: ſed ut tantummodo captivo motu verſetur in malo. Qua de cauſa liberum arbitrium toto illo tempore, non tam eſſe liberum, quam ſervum, hoc eſt liberum eſſe juſtitiæ, peccati autem ſervum ſublata funditus indifferentia proxima ad bonum, & malum.* Hæc Janſenius, quæ auctoritatibus S. Auguſt. in ſequentibus comprobare conatur. Ex qua doctrina *lib. 4. cap. 1.* & alibi, infert omnia opera infidelium eſſe peccata, quod falſum eſſe, alibi (ſi Deus dederit) oſtendemus.

VII. Catholici tamen omnes media via inter Pelagianos, & Calviniſtas, Lutheranos, & Janſeniſtas incedentes, liberum arbitrium poſt Adæ lapſum, nec prorſus ſanum, & integrum, ut aſſerebant Pelagiani; nec prorſus extinctum ad bonum, ut Calviniſtæ, Lutherani, & Janſeniſtæ contendunt; ſed infirmatum, & attenuatum fuiſſe concorditer aſſeverant.

VIII. Dico ergo. Peccato primi Parentis liberum arbitrium manſit non prorſus extinctum, ſed valde attenuatum, & diminutum. Quod non fuerit prorſus extinctum, clamant Scripturæ, quibus homini poſt lapſum liberum arbitrium indifferentiæ aſſeritur. *Geneſ. 4. ver. 7.* Caino dicit Deus: *Sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.* Deuteron. 30. *ver.* 19. inquit Deus per Moyſen: *Teſtes invoco hodie Cælum, & terram, quod propoſuerim vobis vitam, & mortem, benedictionem, & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas, & ſemen tuum.* Joſue 24. ver. 15. *Optio vobis datur: eligite hodie quod placet, cui potiſſimum ſervire debeatis.* 2. Reg. 24. ver. 12. dicit Dominus David per Gad Prophetam: *Trium tibi datur optio: elige unum, quod volueris ex his, ut faciam tibi.* Denique illa Eccleſiaſtici 31. ver. 20. *Qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, facere mala, & non fecit.* Atqui hæc omnia dicuntur de homine poſt Adami peccatum: ergo homo in hoc ſtatu habet arbitrium faciendi, & non faciendi, habet electionem vitæ, & mortis, poteſt tranſgredi, & non tranſgredi. Quid ergo illi deeſt, ut habeat libertatem arbitrii?

IX. Merito igitur Concilium Trident. *Seſſ. 6. Canon. 5.* anathemate ferit: *Si quis liberum hominis arbitrium per Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe dixerit, aut rem eſſe de ſolo titulo.* Et Concilium Senonenſe contra Lutherum celebratum anno 1528. in Decretis fidei cap. 15. poſtquam liberum arbitrium in homine etiam lapſo ſtatuit, illudque cum gratia veris Scripturæ textibus conciliavit, concludit: *Hanc igitur hæreſim arbitrii libertatem prorſus auferentem, non tam damnamus; quippe quæ jam olim ab Eccleſia, & Sacroſanctis Conciliis damnata ſit: quam communi hominum conceptioni, & apertis Scripturæ teſtimoniis deliramus eſſe contrariam.*

X. Hoc idem evincit ratio. Nam habere libertatem arbitrii eſt natura hominis, ex quo rationalis: ſed homo per peccatum non amiſit naturam, ſed gratiam; ergo non amiſit liberum arbitrium. Evincit experientia. Nam quotidie pro arbitratu ſurgimus, aut ſedemus, ambulamus, aut quieſcimus, conſentimus alteri, aut diſſentimus. Hac experientia adeo certa eſt, ut alio argumento opus non ſit, & recte dixerit Scotus, non rationibus, ſed verberibus refutandum eſſe, qui arbitrii libertatem neget. Nam eo uſque fuſtibus eſſet contundendus, donec fateretur, in noſtra ſitum eſſe poteſtate a verberando abſtinere. Quod ſi de injuria ſibi facta conquereretur, dicendum ei eſſet: fruſtra conquereris, ſi non libero arbitrio, ſed neceſſitate verberaris, cum omnia dicas neceſſitate evenire.

XI. Quia vero Adverſarii abutuntur auctoritate S. Auguſtini; ideo oſtendendum eſt, quam contrarius errori ipſorum ſit S. Doctor. Primo enim *Epiſt. 47. modo 205.* ad Valentinum, ejuſque Monachos proteſtatur, ſe quantum potuit cum illis egiſſe, *ut in fide ſana Catholica perſeverent, quæ neque liberum arbitrium negat, ſive in vitam malam, ſive in bonam, neque tantum ei tribuit, ut ſine gratia Dei valeat aliquid, ſive ut ex malo convertatur in bonum, ſive ut in bono perſeveranter proficiat.*

XII. Secundo; *lib. 1. contra duas Epiſt. Pelagian. ad Bonifac. Rom. Epiſc. cap. 2.* depellens Juliani calumniam, qui Catholicos cum Manichæis confundens, ipſis imponebat, ac ſi dicerent, quod *primi hominis peccato, ideſt Adæ, liberum arbitrium perierit, & nemo jam poteſtatem habet bene vivendi, ſed omnes in peccatum carnis ſuæ neceſſitate cogantur*, reſpondet: *Quis autem noſtrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? Libertas quidem periit per peccatum, ſed illa, quæ in Paradiſo fuit, habendi plenam cum immortalitate juſtitiam, propter quod natura humana divina indiget gratia, dicente Domino:* Si vos filius liberaverit, tunc vere liberi eritis, *utique liberi ad bene juſteque vivendum. Nam liberum arbitrium uſque adeo in peccatore non periit, ut per illud peccet, maxime omnes, qui cum delectatione peccant, & amore peccati, hoc eis placet, quod eis libet.* Quibus ſatis aperte ſignificat, primi hominis peccato liberi arbitrii ſubſtantiam non periiſſe in humano genere; ſed ſolum periſſe modum illum accidentalem perfectionis *habendi plenam cum immortalitate juſtitiam.*

XIII. At objiciunt primo Parabolam de eo, qui incidit in latrones. Is non ſolum ſpoliatus eſt veſtibus, ſed etiam in carne plagas accepit, atque ita ſemivivus relictus eſt: ergo, inquiunt, liberum arbitrium hominis poſt peccatum non tantum ſpoliatum manſit donis ſupernaturalibus, ſed etiam in ſua natura vulneratus eſt, ſemivivus relictus.

XIV. Reſpondeo, Parabolam illam in ſenſu myſtico intelligi de Adamo peccante ab omnibus fere Patribus. Sed in primis favere non poteſt Adverſariis. Nam homo ille, qui ibi narratur, fuit ſpoliatus, vulneratus, non tamen extinctus, & mortuus, ſed ſemivivus relictus; ergo liberum hominis arbitrium per peccatum manſit quidem vulneratum, ſed non prorſus extinctum, ut ipſi contendunt. Deinde homo ille cura Samaritani, qui eſt typus Chriſti, a vulneribus ſanatus, integrati reſtitutus fuit; Cur ergo ſimiliter non dicunt, liberum arbitrium per peccatum vulneratum, per gratiam Chriſti ſanari, & reſtitui?

At quomodo Adam non ſolum ſpoliatus, ſed etiam vulneratus fuit? Facile explicatur. Triplicia erant dona in Adamo. Primo; Gratia, & charitas, quæ animam reddebant Deo ſubjectam, & juſtam, Deoque charam: & hic erat primus juſtitiæ originalis effectus. Secundo; Gratia hæc, ſeu juſtitia domabat carnis, & appetitus ſenſitivi rebellionem, & utrumque rectæ rationi ſubjiciebat. Tertio; Præſtabat corpori incorruptionem excludentem omnem læſionem, & defatigationem. Cum ergo hæc ſublata fuerint per peccatum, non ſolum non potuit homo opera ſupernaturalia facere, quod fuit illi eſſe ſpoliatum; ſed neque tam facile exercere opera moralia, & civilia, quæ alioquin gratiam non requirunt. Nam ſublata juſtitia originali, cœpit caro repugnare rationi; ſublata incorruptione, cœperunt organa corporis defatigari, & tandem deſtrui. Atque in hoc ſenſu vires naturales liberi arbitrii dicuntur vulnus accepiſſe; non intrinſece, & in ſeipſis, ſed extrinſece; quatenus ablata juſtitia originali, cujus fræno potentiæ hominis a motibus concupiſcentiæ liberabantur, indirecte, & ſicut removente obſtaculum, cauſa adeſt, ut tales potentiæ effræni impetu ad ſua objecta tendentes, impedimento ſint voluntati, ne tota propenſione ad bonum honeſtum tendant. Adde, quod cum peccato originali voluntas manſerint averſa ab ultimo fine ſupernaturali, reliquit in ea difficultatem ad recte operandum bonum honeſtum. Sicut enim intellectus carens aſſenſu præmiſſarum non eſt ita habilis, & promptus ad aſſentiendum concluſionibus: ita nec voluntas averſa ab ultimo fine ita prompta, & expedita eſt ad bonum honeſtum, ſicut dum adhærebat ultimo fini.

XV. Confirmat hanc veritatem D. Thomas 1. 2. *qu.* 85. ubi poſtquam *art.* 1. diſtinxit triplex bonum naturæ humanæ, primum, ipſa naturæ principia: ſecundum, naturalem inclinationem, quam homo habet ad virtutem; & tertium, donum juſtitiæ originalis, quod fuit ab initio toti naturæ humanæ collatum: & reſolvit, primum bonum nec tolli, nec diminui per peccatum: tertium vero totaliter fuiſſe ablatum per Peccatum primi Parentis: medium vero, ſcilicet ipſam inclinationem ad virtutem, diminui per peccatum. Poſtea *art.* 3. ſtatuens, quatuor eſſe vulnera naturæ ex peccato conſequentia, ſcilicet, infirmitatem, ignorantiam, malitiam, & concupiſcentiam, ita diſcurrit: *Per juſtitiam originalem perfecte ratio continebat inferiores animæ vires, & ipſa ratio a Deo perficiebatur ei ſubjecta. Hæc autem originalis juſtitia ſubtracta eſt per peccatum primi Parentis, ſicut jam dictum eſt: & ideo omnes vires animæ remanent quodammodo deſtitutæ proprio ordine, quo naturaliter ordinantur ad virtutem, & ipſa deſtitutio vulneratio dicitur naturæ. Sunt autem quatuor potentiæ animæ, quæ poſſunt eſſe ſubjecta virtutum, ut ſupra dictum eſt, ſcilicet ratio, in qua eſt prudentia; voluntas, in qua eſt juſtitia: iraſcibilis, in qua eſt fortitudo; concupiſcibilis, in qua eſt temperantia. In quantum ergo ratio deſtituitur ſuo ordine ad verum, eſt vulnus ignorantiæ: in quantum vero voluntas deſtituitur ordine ad bonum, eſt vulnus malitiæ: in quantum vero iraſcibilis deſtituitur ſuo ordine ad arduum, eſt vulnus infirmitatis: in quantum vero concupiſcentia deſtituitur ordine ad delectabile moderatum ratione, eſt vulnus concupiſcentiæ. Sic igitur iſta quatuor ſunt vulnera inflicta toti humanæ naturæ ex peccato primi Parentis.* Hoc idem docet *qu. 2. de Malo art.* 11. ubi ex eo, quod peccatum originale effecerit animam minus aptam, vel habilem ad gratiæ ſuſceptionem per converſionem ejus ad oppoſitum: *Et quia gratia naturam perficit, & quantum ad intellectum, & quantum ad voluntatem; & quantum ad inferiores animæ partes obaudibiles rationi, iraſcibilem dico, & concupiſcibilem; peccatum excludendo gratiam, & hujuſmodi auxilia naturæ, dicitur vulnerare naturam. Unde ignorantia, malitia, & hujuſmodi dicuntur quædam naturæ vulnera conſequentia ex peccato.* In his placuit immorari, quia valde neceſſaria exiſtimo.

XVI. Obji-

XVI. Objiciunt ſecundo varia Auguſtini teſtimonia, quibus videtur docere, nos per peccatum Adæ, liberum perdidiſſe arbitrium. Primo Epiſt. 107. modo 217. ad Vitalem cap. 4. *Liberum* (inquit) *arbitrium ad diligendum Deum in primi peccati granditate perdidimus.* In Enchiridio cap. 30. *Libero arbitrio male utens homo, & ſe perdidit, & ipſum. Sicut enim qui ſe occidit, utique vivendo ſe occidit; ſed ſe occidendo non vivit, nec ipſum poterit reſuſcitare cum occiderit: ita cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato, amiſſum eſt liberum arbitrium.* Sicut ergo qui ſe occidit, amittit vitam; ita Adam peccando amiſit liberum arbitrium. Et lib. de Perfectione juſtitiæ hominis cap. 4. *Victa enim* (inquit) *vitio, in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura.*

XVII. Reſpondeo, D. Auguſtinum citatis locis non loqui de libero arbitrio quoad opera naturalia, & moralia, ſeu quoad ſubſtantiam ſumpto. Quare *lib. 1. ad Bonif. cap. 2.* laudato, ait: *Quis autem noſtrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere?* Sed loqui de libero arbitrio ad opera ſupernaturalia, & ut oportet ad vitam æternam. Quemadmodum enim qui ſe occidit, amittit vitam naturalem, nec ſe ipſum ad vitam revocare poteſt: ita homo, qui peccando ſe privavit vita animæ, quæ eſt gratia, manſit quoad opera gratiæ mortuus, nec poteſt ſe ad vitam gratiæ revocare viribus ſuis, niſi per Chriſti gratiam vivificetur. Controverſia enim, quæ verſabatur inter D. Auguſt. & Pelagianos non erat, quod iſti aſſererent liberum arbitrium abſolute in homine, Auguſtinus autem cum Catholicis illud negaret; Sed in hoc, quod Pelagiani negantes peccatum originale, tantum tribuerent libero arbitrio hominis, ut homo eo bene utens, viribus naturæ poſſet ſibi promereri gratiam Dei. Ita ſe explicat *lib. 1. contra duas Epiſt. Pelagian. cap.* 24. ubi Juliano calumnianti Auguſtinum, & Catholicos convenire cum Manichæis, reſpondet contemnendum eſſe potius, quam refellendum. *Quis enim noſtrum dubitat anathema dicere Manichæis?... ſed, & Pelagianis non immerito anathema dicimus, qui tam ſunt inimici gratiæ Dei... tantumque conſtituunt in libero arbitrio, quo in profundum demerſus eſt homo, ut eo bene utendo dicant, hominem mereri gratiam; cum nemo bene illo uti poſſit, niſi per gratiam, quæ non ſecundum debitum redditur, ſed Deo gratias miſerante donatur.* Et lib. de Gratia, & libero arbitr. cap. 1. proteſtatur ſe, cum antea ſcripſiſſet contra eos, *qui hominis liberum arbitrium ſic prædicant, & defendunt, ut Dei gratiam... negare audeant, & auferre,* modo ſcribere contra eos, qui gratiam ſic defendunt, ut negare audeant liberum arbitrium: *Sed quoniam ſunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium, hinc aliquid ſcribere... curavi.* Deinde variis Sacræ Scripturæ teſtimoniis oſtendit, eſſe in homine liberum voluntatis arbitrium. Non ergo negat S. Auguſtinus in homine lapſo liberum arbitrium, ſed medius inter Manichæos, & Pelagianos ſtatuit liberum arbitrium contra primos, non tamen tale, quod ſine gratia Dei poſſit ad opera ſalutaria, & a peccato abſtinere, contra ſecundos.

XVIII. Objiciunt tertio eumdem S. Auguſtinum paſſim dicentem, in natura lapſa eſſe neceſſitatem peccandi ortam ex peccato Adami, aut ex concupiſcentia, ſive ex conſuetudine. Libro enim 1. *Oper. imperf. cap.* 105. Julianum perſtringens: *Multum erras* (inquit) *qui vel neceſſitatem nullam putas eſſe peccandi, vel eam non intelligis illius peccati eſſe pœnam, quod nulla neceſſitate commiſſum eſt. Si enim neceſſitas nulla peccandi eſt... quid patiebatur quæſo, qui, ſecundum veſtrum ſenſum, tanta mole malæ conſuetudinis premebatur, ut diceret, non quod volo facio bonum, ſed quod nolo malum, hoc ago?* Ex quo Pauli textu neceſſitatem peccandi concludit quoque *lib. 5. Oper. imperf. contra Julian. cap.* 59. Et lib. de Perfect. juſtitiæ cap. 4. *Quia vero* (inquit) *peccavit voluntas, ſecuta eſt peccantem peccatum habendi dura neceſſitas.*

XIX. Reſpondeo, verba Auguſtini arguentis Julianum, quod aſſereret nullam eſſe neceſſitatem peccandi in homine lapſo, non eſſe accipienda in hoc ſenſu, quod homo lapſus ex neceſſitate peccet, & non ſua libertate; ſed, vel quod homo in peccatum lapſus neceſſario debeat manere in peccato, etſi non ſemper actu peccet, niſi per Chriſti gratiam liberetur. Et hoc indicant illa poſtremo citata verba: *Quia peccavit voluntas, ſecuta eſt peccantem peccatum habendi dura neceſſitas.* Vel quod peccatum ſecuta ſit quædam neceſſitas peccandi vage, & indeterminate: itaut ſuis viribus homo, & etiam cum communibus auxiliis, ſine omni peccato diu manere non poſſit. Vel tandem, quod ex peccato orta ſit neceſſitas ſentiendi motus appetitus rebelles inclinantes ad peccatum; ita tamen, ut peccatum non ſequatur, niſi voluntatis liber conſenſus acceſſerit.

XX. Duas priores expoſitiones indicat S. Thomas *qu. 22. de Verit. art. 5. ad* 7. dicens: *Circa hoc eſt duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod homo quantumcumque eſt in ſtatu peccati mortalis, non poteſt peccatum mortale vitare per libertatem voluntatis; & exponunt quod dicitur:* non poteſt non peccare, *ideſt* non habere peccatum non poteſt: *ſicut & videre dicitur habere viſum, & uti viſu; poteſt autem ſecundum eos non peccare, ideſt non uti peccato. Et ſecundum hoc patet, quod nulla neceſſitas inducitur in voluntate ad conſentiendum peccato. Alii autem dicunt, quod ſicut homo in ſtatu hujus vitæ non poteſt peccatum veniale vitare, non quia non poſſit vitare hoc, vel illud; ſed quia non poteſt vitare omnia, ut ſcilicet nullum committat; ita eſt de mortalibus in eo, qui gratiam non habet. Et ſecundum hoc patet, quod voluntas non habet neceſſe velle hoc, vel illud, quamvis ſine gratia inveniatur deficiens ab indeficienti inclinatione in bonum.* Quæ reſponſio menti S. Auguſtini congruit; qui contra Cæleſtium, alioſque Pelagianos contendebat, neminem in hac vita, unico excepto Chriſto, poſſe abſque omni prorſus peccato eſſe: ut *lib. 2. de Peccat. merit. cap. 20. lib. 3. cap. 13. lib. de Perfect. juſtitiæ cap.* 12. & alibi.

XXI. Tertiam item reſponſionem indicat S. Thom. *in cap. 7. ad Rom. lect.* 3. Nullus enim homo eſt, quantumvis juſtus, qui ex neceſſitate non ſentiat motus aliquos inordinatos prævenientes concupiſcentiæ inſtigantes ad peccatum. His tamen ad peccatum non neceſſitatur, ſed per gratiam Dei poteſt eis reſiſtere: quod ſi non reſiſtit, & vincitur, liberæ voluntatis eſt, non neceſſitatis.

XXII. Sed dicent. S. Auguſt. in libris *Oper. imperfect. contra Julianum*, & pluribus aliis in locis bifrontem indifferentiæ poteſtatem, quam Julianus, cæterique Pelagiani in libertate collocabant, acriter impugnat, eamque velut baſim hæreſis Pelagianæ repudiat; ergo libertatem a neceſſitate, ſeu indifferentiæ in homine lapſo Auguſtinus non agnovit.

XXIII. Reſpondeo, S. Auguſtinum non negare in homine lapſo indifferentiæ libertatem, & poteſtatem, ſed ſolum eam, quam aſſerebant Pelagiani; nimirum talem, quæ ad bene agendum gratiæ Dei adjutorio non egeret; & quæ eſſet in perfecto æquilibrio, ſicut erat in ſtatu innocentiæ, & æque prona in bonum, ac malum. Quapropter negabant, liberum arbitrium per peccatum Adami fuiſſe attenuatum, & debilitatum circa bonum honeſtum, & ratione concupiſcentiæ magis propenſum ad bonum delectabile contrarium rationi. Ita enim referebat S. Proſper ad S. Auguſt. de Maſſilienſibus Epiſt. inter Auguſtinianas modo 225. dicens: *Conſequens putant, ut quia prævaricator ideo dicitur non obediſſe, quia noluit; fidelis quoque non dubitetur ob hoc devotus fuiſſe, quia voluit; & quantum quiſque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum, parique momento animum ſe vel ad vitia, vel ad virtutes movere.* Cæterum S. Auguſtinus in homine poſt lapſum indifferentiam arbitrii agnoſcit, non tamen qualem habuit ante peccatum, nimirum æque pronam ad bonum, ac ad malum; ſed quæ ſeipſa ſufficiat ad malum, ad bonum autem parva ſit, niſi a Deo juvetur. Ita lib. de Corrept. & gratia cap. 11. *Liberum arbitrium ad malum ſufficit, ad bonum autem parum eſt, niſi adjuvetur ab Omnipotenti bono;* ex continua nempe rebellione appetitus, qua ejus inclinatio ad bonum rationis minuitur, & infirmatur.

Porro libertas ſic adjuta multo validior eſt, quam fuerit in primo ſtatu; quippe quæ multa obſtacula debet ſuperare, quæ in primo ſtatu non fuiſſent. Ita diſcurrit S. Doctor laudato loco cap. 12. ubi allato textu Joann. 8. ver. 36. *Si vos filius liberaverit, tunc vere liberi eritis,* ſubjungit: *Et accipiunt tantam per iſtam gratiam libertatem, ut quamvis, quamdiu hic vivunt, pugnent contra concupiſcentias peccatorum, eiſque nonnulla ſubrepant, propter quæ dicant quotidie:* Dimitte nobis debita noſtra; *non tamen ultra ſerviant peccato, quod eſt ad mortem... Hinc peccato ultra non ſerviunt, non primæ conditione, ſicut ille, liberi; ſed per ſecundum Adam Dei gratia liberati, & iſta liberatione habentes liberum arbitrium, quo ſerviant Deo, non quo captiventur a Diabolo.* Hæc vera Auguſtini mens eſt: quod pro nunc ſufficiat. Alibi enim forte res iſta pertractabitur.

§. III.

Vulnera in Appetitu ſenſitivo.

XXIV. Appetitus ſenſitivi partes ſunt iraſcibilis, & concupiſcibilis, ut docet D. Thom. 1. *par. qu.* 81. *art.* 2. & utraque nata eſt in homine obedire imperio rationis per voluntatem, ut docet idem S. Doct. loco laudato *art.* 3. In hac obedientia perfecte continebantur in primo ſtatu, dum per juſtitiam originalem partes inferiores hominis in ſuo ordine ita ſiſtebant; ut niſi ex rationis imperio, ac nutu, ac ſecundum regulam a ratione præfixam moverentur, ut ſæpe dictum eſt. Verum amiſſa per Adæ peccatum juſtitia originali, ſtatim res aliter ſe habere cœpit. Nam appetitus contra rationem moliri cœpit, ejuſque jugum excutere, ac in bonum delectabile abſque fræno ruere, quod experientia continuo teſtatur.

XXV. Vulnus ergo a peccato originali in appetitu ſenſitivo homini inflictum, eſt continua ipſa appetitus ſenſitivi in ſuperiorem animæ partem perduellio, & pugna, quam concupiſcentia ſingulis momentis uſque ad mortem ingeminat; quamque Paulus *Rom.* 7. deplorat. De qua D. Bernardus Serm. 3. in Dominic. 6. poſt Pentec. *Primus* (inquit) *continentiæ noſtræ hoſtis caro eſt, adverſus ſpiritum concupiſcens. Quam domeſticus hoſtis, quam periculoſa lucta, quam inteſtinum bellum! Hoſtem hunc crudeliſſimum nec fugere poſſumus, o anima mea, nec fugare; circumferre illum neceſſe eſt, quoniam alligatus eſt nobis: nam (quod periculoſius eſt, & miſerabilius) hoſtem noſtrum ipſi cogimur ſuſtentare, perimere eum non licet.*

XXVI. Quamvis autem utraque ſenſitivi appetitus pars, iraſcibilis nempe, & concupiſcibilis, ex peccato originali vulneratæ, fuerint, & corruptæ; corruptio tamen *denominatur magis a concupiſcibili propter duo* (inquit D. Thom. qu. 4. de Malo art. 2. ad 12.) *Primo quidem. Quia omnes paſſiones iraſcibilis ab amore oriuntur, qui eſt in concupiſcibili, & ad gaudium, vel triſtitiam terminantur, quæ ſunt etiam in concupiſcentia:* unde

unde & communiter tam motus concupiſcibilis, quam iraſcibilis concupiſcentia dici poteſt. Secundo: Quia peccatum originale traducitur per actum generationis, in quo maxime eſt delectatio, circa quem apparet inordinatio concupiſcibilis. Unde concupiſcibilis dicitur non ſolum corrupta, ſed etiam infecta, in quantum per hujuſmodi actum traducitur peccatum originale. Quibus aliam rationem addit qu. 25. de Ver. art. 6. Nimirum, quod quanto aliqua inferiorum virium magis elongatur a ratione, tanto magis eſt corrupta. Et ideo cum iraſcibilis ſit magis rationi propinqua, quaſi aliquid rationis in ſuo motu participans (ſecundum Philoſophum in 7. Ethic.) minus erit corrupta iraſcibilis, quam concupiſcibilis.

XXVII. Alterum vulnus conſtituunt innumeræ miſeriæ, quæ partem animalem hominis circumſtant, quas S. Auguſt. lib. 4. cap. 16. adverſus Julianum, ita urgebat: Ecce circumſtat ſenſus tuos miſeria generis humani. Homo es, humani nihil abs te alienum puta: & in iis, quæ non pateris, compatere patientibus; Quamvis, & ipſe quantalibet felicitate præpolleas, nullum ſine bello inteſtino diem ducis; ſi tamen, quod profiteris, implere conaris. Sed in iis, quæ meminiſſe jam non potes, parvulos intuere, quot, & quanta mala patiantur, in quibus vanitatibus, cruciatibus, erroribus creſcant. Deinde jam grandes, etiam Deo ſervientes tentat error, ut decipiat; tentat labor, aut dolor, ut frangat; tentat libido, ut accendat; tentat mœror, ut ſternat; tentat typhus, ut extollat. Et quis explicet omnia feſtinanter, quibus gravatur jugum ſuper filios Adam? Hujus evidentia miſeriæ gentium Philoſophos nihil de peccato primi hominis ſive ſcientes, ſive credentes, compulit dicere: ob aliqua ſcelera ſuſcepta in vita ſuperiore, pœnarum luendarum cauſa nos eſſe natos, & animos noſtros corruptibilibus corporibus, eo ſupplicio, quo Hetruſci prædones captos affligere conſueverant, tamquam vivos cum mortuis eſſe conjunctos. Apoſtolus autem amputat opinionem, qua creduntur ſingulæ animæ pro meritis anteactæ vitæ diverſis corporibus inſeri. Quid igitur reſtat, niſi ut cauſa iſtorum malorum ſit, aut iniquitas, vel impotentia Dei, aut pœna primi, veteriſque peccati? Sed quia nec injuſtus, nec impotens eſt Deus; reſtat, quod non vis ſed cogeris confiteri, quod grave jugum ſuper filios Adam a die exitus de ventre matris eorum uſque in diem ſepulturæ in matrem omnium, non fuiſſet, niſi delicti originalis meritum præceſſiſſet. Ita peracute Auguſtinus.

XXVIII. Tertium malorum genus eſt ipſa cibi, potuſque indigentia, eaque tanta; ut interdum homines induxerit ad homines mactandos, ut carnibus eorum alerentur: quod Hebræas matres erga filios ſuos feciſſe, teſtatur Jeremias Thren. 4. ver. 10. Manus mulierum miſericordium coxerunt filios ſuos: facti ſunt cibus earum. Quæ expendens S. Auguſt. lib. 22. de Civit. Dei cap. 22. Nonne (inquit) ad hoc perduxit ſitientes homines ardor immanis, ut urinam quoque humanam, vel etiam ſuam, biberent? Nonne ad hoc fames, ut a carnibus hominum abſtinere ſe non poſſent, nec inventos homines mortuos, ſed propter hoc a ſe occiſos, nec quoslibet alienos, verum etiam filios matres incredibili crudelitate, quam rabida eſuries faciebat, abſumerent?

XXIX. Quartum denique humano corpori inflictum ex peccato vulnus, eſt contra hominem, omnium nedum animantium, quæ homini famulari debuerant, verum etiam elementorum, & inanimium rerum conſpiratio. Quid (ait Auguſtinus laudato loco) ab innumeris caſibus, qui forinſecus corpori formidantur, æſtibus, & frigoribus, tempeſtatibus, imbribus, alluvionibus, coruſcatione, tonitru, grandine, fulmine, motibus, hiatibuſque terrarum, oppreſſionibus ruinarum; ab offenſione, & pavore, vel etiam malitia jumentorum; a tot venenis fruticum, aquarum, aurarum, beſtiarum, a ferarum, vel tantummodo moleſtis, vel etiam mortiferis morſibus, a rabie, quæ contingit ex rabido cane; ut etiam blanda, & amica ſuo domino beſtia nonnunquam vehementius, & amarius, quam leones, draconeſque metuatur; faciatque hominem, quem forte attaminaverit, contagione peſtifera ita rabioſum, ut a parentibus, conjuge, filiis pejus omni beſtia formidetur? Perſequatur Studioſus, legens Auguſtinum ibi, mala, quæ ab inopinatis caſibus eveniunt recenſentem; ac inveniet, nullo aut tempore, aut loco tutum eſſe hominem a vitæ periculo.

DUBIUM III.

De Pœna Peccato Originali debita poſt hanc vitam.

§. I.

De Pœna damni.

I. PŒnas originale peccatum conſequentes in præſenti vita hactenus expendimus. Reſtat ad concluſionem tractatus, etiam pœnam inquirere, quæ a decedente cum ſolo originali non expiato, poſt mortem luenda ſit, quod in infantibus ſine Baptiſmo decedentibus contingere ſolet.

II. Certum eſt, ob primi hominis peccatum totum genus humanum manſiſſe a Regno Cælorum perpetuo excluſum; & omnes ex Adam progenitos naſci filios iræ, & indignationis Dei, dicente Apoſtolo Epheſ. 2. ver. 3, Eramus natura filii iræ, ſicut & cæteri, nec aliam eſſe viam reconciliationis cum Deo, niſi per Jeſum Chriſtum, ut ibidem, & alibi paſſim teſtatur Paulus. Huic reconciliationi unicum medium eſt Baptiſma, quo niſi fuerit peccatum originale deletum, nulla ad Regnum Cælorum patet via. Nimis enim clara eſt Chriſti ſententia Joann. 3. ver. 5. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei. Quibus patet, cum originali Baptiſmate non deleto decedentes a Regno Cælorum excludi, & Inferis in pœnam deſtinari.

III. Duplex autem in Inferis, qua torquendi ſunt ibi damnati, pœna eſt. Una damni, quæ eſt perpetua divinæ viſionis, & fruitionis jactura, correſpondens averſioni a Deo per peccatum. Altera ſenſus, quæ ex perpetuo cruciatu, ſive ab igne, frigore, ſive ipſo conſcientiæ remorſu reſultat; quæ ex converſione ad creaturam, & nimia in eis delectatione conſurgit. His poſitis.

IV. Dico primo. Omnes, qui ex hac vita cum ſolo originali decedunt puniuntur pœna damni. Hæc eſt veritas Catholica contra Pelagianos, qui negantes peccatum originale, parvulos ſine Baptiſmo morientes excludebant quidem a Regno Cælorum, ſed ad vitam æternam admittebant. Hunc errorem ſuum eſſe in Synodo Dioſpolitana fraudulenter negaverat Pelagius, vel ſaltem involucro verborum ſubtexerat. Quem tamen S. Auguſtinus lib. de Peccat. origin. cap. 18. detegit, & confutat, dicens: Propter accipiendum Regnum Cælorum tantummodo eos baptizandos contendunt; quaſi præter Regnum Cælorum habere niſi æternam mortem poſſint, qui ſine participatione Corporis, & Sanguinis Domini æternam vitam habere non poſſunt. Et infra cap. 20. Pelagium carpens, quod ex una parte nollet confiteri, parvulos ſine Baptiſmo decedentes æternam mortem incurrere; ex alia tamen æternam vitam eos conſequi non audebat aperte aſſerere: Si (inquit) perpetua vita, ſicut confiteri videtur, niſi eorum qui Baptizati ſunt non poteſt eſſe; profecto eos, qui non baptizati moriuntur, mors perpetua conſequetur. Quod nulla juſtitia poteſt accidere his, a quibus in hac vita nulla peccata commiſſa ſunt, niſi originale peccatum.

V. Errorem hunc primo anathemate confixit Concilium Carthaginenſe apud S. Auguſt. Epiſt. 175. alias 90. ad Innocentium Papam anno 416. his verbis: Quicumque negat, parvulos per Baptiſmum Chriſti a perditione liberari, & ſalutem percipere ſempiternam, anathema ſit. Et Milevitanum apud eundem Auguſt. Epiſt. 176. alias 92. eodem anno coactum, hæreſis Pelagianæ capita Innocentio referens, ait: Pueros quoque parvulos, etſi nullis innoventur Chriſtianæ gratiæ Sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præſumptione contendunt, evacuantes quod dicit Apoſtolus: Per unum hominem peccatum intravit in Mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccaverunt. Et alio loco: Sicut in Adam omnes moriuntur, ſic & in Chriſto omnes vivificabuntur. Unde S. Auguſt. lib. 2. de Origine animæ cap. 12 ait: Novellos hæreticos Pelagianos juſtiſſime Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apoſtolicæ damnavit auctoritas; eo quod auſi fuerunt non baptizatis parvulis dare quietis, & ſalutis locum, etiam præter Regnum Cælorum. Quare lib. 1. de Anima cap. 9. dixerat: Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, Regnumque Cælorum, quietis, vel felicitatis cujuslibet, atque ubilibet quaſi medium locum. Hoc enim eis etiam hæreſis Pelagiana promiſit.

VI. Auctoritati quoque ſuffragatur ratio. Primus enim homo peccando privavit ſe, ac Poſteros eo dono, quo præparabatur ad claram Dei viſionem; privavit enim ſe juſtitia originali, gratia ſanctificante &c. & auxiliis, quibus ad præfatam viſionem poſſet pervenire: ſed quando aliquis peccando abjicit a ſe illud, per quod diſponebatur ad aliquod bonum acquirendum, meretur, ut ſubtrahatur ei illud bonum, ad quod obtinendum diſponebatur, & ipſa ſubtractio ejus boni eſt conveniens pœna ejus; ergo conveniens pœna peccati originalis eſt ſubtractio viſionis divinæ. Ita diſcurrit S. Thom. qu. 5. de Malo art. 1.

VII. Sed dices. Auguſtinus in Enchirid. cap. 93. ait: Mitiſſima ſane omnium pœna erit eorum, qui præter peccatum, quod originale traxerunt, nullum inſuper addiderunt: ſed carentia viſionis Dei eſt maxima pœnarum, quia privat maximo bono; ergo non debetur &c.

VIII. Reſpondeo cum Div. Thom. laudato loco ad 3. min. ex parte boni quo privat, conc. min. comparata ad eum, qui punitur, nego min. Gravitas alicujus pœnæ (ait S. Doct.) poteſt attendi dupliciter. Uno modo ex parte ipſius boni, quod privatur per malum pœnæ: & ſic carentia viſionis divinæ, & fruitionis Dei eſt graviſſima pœnarum. Alio modo per comparationem ad eum, qui punitur: & ſic tanto eſt gravior pœna, quanto id, quod ſubtrahitur eſt magis proprium, & connaturale ei, cui ſubtrahitur. Sicut magis diceremus puniri hominem, ſi auferretur ei patrimonium ſuum, quam ſi impediretur, ne perveniret ad Regnum, quod ei non debetur. Et per hunc modum dicitur eſſe mitiſſima omnium pœnarum ſola carentia viſionis divinæ; in quantum viſio divinæ eſſentiæ eſt quoddam bonum omnino ſupernaturale.

IX. Replicabis. Carentia ejus, quod non debetur, non eſt pœna: unde carentia divinæ viſionis homini in puris naturalibus conſtituto, non eſſet pœna, ea enim careret, etſi nunquam peccaſſet; ergo ſi homini ob peccatum originale dicta carentia eſt pœna, hoc ideo eſt, quia eſt carentia alicujus debiti, & proinde maxima pœna.

X. Reſpondeo, majorem veram eſſe, ſi carentia ſit tantum negativa, ſecus vero ſi ſit privativa; ſeu ſi ſit carentia, quam non deberet habere Unde Div. Thom. loco allato ad 16. Homo (inquit) in ſolis naturalibus conſtitutus careret quidem viſione divina, ſi ſic decederet; ſed tamen non competeret ei de-

bitum non habendi. Aliud enim eſt non debere habere; quod non habet rationem pœnæ, ſed defectus tantum, & aliud debere non habere, quod habet rationem pœnæ. Cum ergo homo ordinatus ad viſionem Dei deberet non habere carentiam viſionis, ideo talis carentia facta eſt ei pœna.

XI. Dices ſecundo. Peccato originali debetur mitior pœna, quam veniali, cum ex dictis ei debeatur pœna mitiſſima: ſed ſi peccato originali deberetur perpetua carentia viſionis beatificæ, quæ non debetur peccato veniali, ei non deberetur pœna mitiſſima, ſed graviſſima; ergo &c.

XII. Reſpondeo cum S. Thom. citato ad 9. Quod peccatum veniale originali comparatum quodammodo eſt majus, quodammodo eſt minus. Peccatum enim veniale comparatum huic perſonæ, vel illi, magis habet de ratione peccati, quam peccatum originale; quia peccatum veniale eſt peccatum voluntarium voluntate hujus perſonæ, non autem peccatum originale. Sed originale peccatum comparatum ad naturam eſt gravius: quia privat naturam majori bono gratiæ, & propter hoc debetur ei carentia viſionis divinæ, quia ad viſionem divinam non pervenitur niſi per gratiam quam veniale peccatum non excludit. Alias objectiones proponit, & ſolvit S. Thomas loco citato, ad quem Studioſum remitto.

XIII. Catholicam hanc veritatem inverecundius, quam olim Pelagiani, proximis temporibus negarunt Calvinus, & Zuinglius. Nam ubi Pelagiani eam negabant, quia peccatum originale non admittebant; hi peccatum originale non negantes, decedentibus ſine Baptiſmo promittunt vitam æternam, & Regnum Cælorum. Calvinus quidem 4. Inſt. c. 16. ſolis infantibus ex parentibus fidelibus natis; Zuinglius vero declarat. de Peccato orig. etiam filiis ex infidelibus prognatis audeant eam polliceri. De iſtis dicam, quod de Vincentio Victore protulit Auguſt. l. de Anima, & ejus origine cap. 9. Ubi poſtquam dixerat, quod hæreſis Pelagiana, quæ non admittit peccatum originale in parvulis, eos tamen a Regno Cælorum excludit, eoſque collocat quaſi medio in loco ſubjungit: Iſte autem cum confiteatur, parvulos originali obſtrictos eſſe peccato, eis etiam Regnum Cælorum non baptizatis auſus eſt polliceri: quod nec illi auſi ſunt, qui eos aſſerunt, ſine ullo prorſus eſſe peccato. Sed de hoc, ſi Deus dederit, ſuo loco agemus.

§. II.

De Pœna Senſus variæ opiniones.

XIV. PArvulos decedentes ſine Baptiſmo puniri pœna damni, ſeu carentia viſionis Dei Catholici omnes conſenſerunt, & adhuc conſentiunt, ut dictum eſt. At de pœna ſenſus, videlicet, an iſta quoque torqueantur, controverſia eſt.

XV. Prima ſententia docet, parvulos decedentes ſine Baptiſmo, cum ſolo originali peccato, nedum privari in perpetuum clara Dei viſione; ſed etiam pœna ſenſus, nempe ignis æterni puniri, mitiori tamen, quam damnatos adultos, quia leviori culpa obſtrictos. Pro hac ſtat Gregorius Arimin. in 2. diſt. 30. & 31. Driedo l. 1. di Gratia, & lib. arb. tract. 3. c. 2. Conrius Scotiſta in Tractatu de Statu parvulorum ad calcem operum Janſenii poſito, & ab eodem Janſenio laudato, & approbato l. 2. de Statu Naturæ lapſæ c. 25. in fine; & inſuper a Ponico ad diſt. 33. Qui omnes exiſtimant, hanc fuiſſe mentem S. Auguſtini. Quibus accedunt Cardinalis Noriſius in Vindiciis Auguſtinianis c. 5. & Juenin. Inſt. Theolog. p. 7. diſſert. 7. de peccato orig. q. 5. c. 2. Immo eouſque procedit præfatus Conrius, ut oppoſitam ſententiam, quam a quingentis fere annis omnes fere amplectuntur Theologi, eſſe Pelagianam, & peccatum originale prorſus evacuare aſſerat.

XVI. Secunda docet, parvulos cum originali decedentes nulla quidem pœna ignis, & ſenſus fore plectendos; pœnam tamen triſtitiæ, ſeu mæroris de amiſſione æternæ beatitudinis paſſuros. Hanc tenent Abulenſis in cap. 25. Matth. queſt. 666. & 671. Bellarminus l. de Amiſſ. gratiæ, & ſtatu peccati cap. 6. & 7. & alii.

XVII. Tertia exiſtimat, præmemoratos parvulos privari quidem in æternum beatitudine ſupernaturali in pœnam originalis peccati, non tamen beatitudine naturali ſita in cognitione, & dilectione Dei Auctoris naturæ; addens, poſt Judicii diem, eos hujus terræ incolas futuros, quam veluti terreſtrem Paradiſum inhabitabunt pleni ſapientia, & virtutibus moralibus inſtructi; ac viſitationibus, & conſortio Angelorum non ſine magno ſolatio ſæpe fruentur. Ita Catharinus noſter l. de Statu parvulorum decedentium ſine Baptiſmo. Albertus Pighius Controv. 1. de Peccat. orig. prope finem: Savonarola lib. de Triumpho Crucis. Eamque probabilem reputat Salmeron cap. 5. ad Rom. diſput. 48. Salas, aliique.

XVIII. Quarta & communis ſententia eſt, pueros cum originali decedentes puniendos quidem fore pœna damni, hoc eſt perpetua beatitudinis, & claræ Dei viſionis carentia; nulla tamen pœna ſenſus, ſive ignis, ſive interioris triſtitiæ, aut doloris eſſe afficiendos. Huic ſubſcribunt Magiſter, & cum eo S. Thomas in 2. diſt. 33. q. 1. artic. 1. & 2. quæſt. 5. de Malo art. 3. 2. & alibi. S. Bonav. in 2. diſt. 33. art. 2. quæſt. 1. Scotus, ejuſque diſcipuli, ſi unum, vel alterum excipias.

§. III.

Sententia communior.

XIX. DIco ſecundo. Communior, & probabilior ſententia eſt, parvulos, qui cum originali ſine Baptiſmo moriuntur, nulla affici pœna ſenſus, & maxime ignis, neque mitiſſima. Probatur primo. Omnes Scripturæ textus, qui loquuntur de pœna ignis in Inferno luenda, loquuntur de ea tamquam inflicta propter peccata, & mala opera in præſenti vita propria voluntate commiſſa; ergo cum parvuli decedentes in ſolo originali nihil mali propria voluntate commiſerint, pœna ignis, ſive ſenſus non eſt pro eis ſtatuta. Ant. patebit infra, dum reſpondebimus textibus, qui a contrariæ ſententiæ Patronis afferuntur. Et inſuper ex Apoc. 18. v. 7. ubi de Babylone mittenda in ſtagnum ignis dicitur: Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum: ſed parvuli nunquam ſe glorificaverunt, aut in deliciis fuerunt; ergo ad Babylonem, quæ in ſtagnum ignis mittenda eſt, non pertinent. Item Iſaiæ 66. v. 24. & Marci 9. v. 45. conjungitur pœna ignis cum verme. Nam de gehenna ignis dicitur: Ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Conſtat autem, parvulos nullam paſſuros pœnam ex morſu vermis, ideſt ex conſcientia mali operis animum pungente; ergo credibile eſt quoque, nullam paſſuros pœnam materialis ignis.

XX. Secundo. Hoc indicant SS. PP. Nazianzenus Orat. 40. in S. Baptiſma, ubi enumeravit tria genera hominum ſine Baptiſmate decedentium; quorum ſcilicet alii Baptiſma contempſerunt; alii ex negligentia propria omiſerunt; alii, hoc eſt infantes, aliorum negligentia illo caruerunt; & ad ſingulorum pœnam deveniens: Futurum (inquit) exiſtimo, ut primi quidem cum aliorum ſcelerum, tum etiam Baptiſmi contempti pœnas luant: alii autem pœnas quidem, leviores tamen pendant, ut qui non tam animi pravitate, quam ſtultitia a Baptiſmo aberrarint. Poſtremi denique nec Cæleſti gloria, nec ſuppliciis a juſto Judice afficiantur; utpote qui licet ſignati non fuerint, improbitate tamen careant, atque hanc jacturam paſſi potius fuerint, quam fecerint. Neque enim quiſquis dignus ſupplicio non eſt, pretinus honorem meretur; quemadmodum nec quiſquis honore indignus eſt, ſtatim etiam pœnam promeretur. Hic diſtinguit Gregorius eos, qui propria culpa magis, vel minus gravi ſine Baptiſma deceſſerunt, ab eis, qui aliena culpa, non propria, eo caruerunt; & dicit, illos a Cæleſti gloria excludendos, & inſuper ſupplicio magis, vel minus gravi, ratione propriæ & perſonalis, ſive pravitatis, ſive ſtultitiæ addicendos: iſtos vero, qui Baptiſmi jacturam non propria voluntate ſibi fecerunt, ſed aliena paſſi ſunt, privandos fore quidem honore gloriæ Cæleſtis, non tamen ſuppliciis afficiendos: ergo cenſet D. Gregorius ob ſola peccata, propria voluntate commiſſa, ſubeunda eſſe ſupplicia; ergo cum parvuli peccatum contraxerint, & Baptiſmi jacturam patiantur aliena voluntate, cenſet, ſolum Cæleſti gloria eos eſſe privandos, non tamen ſuppliciis addicendos. Hinc Nicetas Gregorii commentator annot. 21. in prælaudatam Orat. Tres (inquit) ut opinione aſſequor, gradus exiſtunt. Unus eorum, qui ſupernis deliciis perfruuntur; alter eorum, qui ſuppliciis æternis excruciantur; medius eorum, qui nec Cæleſtis Regni voluptates ſentiunt, nec pœnis aliis torquentur, in quo & pueruli, qui Baptiſmo perfuſi non ſunt, conſtituentur.

XXI. Sed præ cæteris penſanda eſt mens S. Auguſtini, quem Adverſarii totum pro ſe jactant. Primo lib. 5. de liber. arbitr. cap. 23. proponit hanc quæſtionem: Dicunt imperiti: qui opus erat, ut naſceretur, qui antequam iniret ullum vitæ meritum exceſſit a vita? Aut qualis in futuro judicio deputabitur, cui neque inter juſtos locus eſt, quoniam nihil recte fecit; neque inter malos, quoniam nihil peccavit? Quam quæſtionem ita ſolvit: Quibus reſpondetur, ad univerſitatis complexum, & totius creaturæ, vel per locos, vel per tempora ordinatiſſimam connexionem, non poſſe ſuperflue creari qualemcumque hominem, ubi folium arboris nullum ſuperfluo creatur: ſed ſane ſuperflua quæri de meritis ejus, qui nihil meruerit. Non enim metuendum eſt, ne vita eſſe potuerit media quædam inter recte factum, atque peccatum, & ſententia Judicis media eſſe non poſſit inter præmium, & ſupplicium. Quæ ergo erit hæc ſententia juſti Judicis in parvulos media inter præmium, & ſupplicium, niſi quod parvuli nec rapientur ad Cæleſtem gloriam, nec tradentur æternis ſuppliciis, ſed unice a Cæleſti gloria exulabunt.

XXII. Nec valet ſi opponas, S. D. Epiſt. 28. modo 166. ad Hieron. c. 7. dicere in libris citatis de libero arbitrio, de Baptiſmo parvulorum non ſufficienter egiſſe; & c. 8. aperte aſſerere de animabus puerorum ſine Baptiſmo morientium, damnari eas, ſi ſic de corpore exierint, & Sancta Scriptura, & Sancta eſt teſtis Eccleſia. Quod & repetit l. de Dono Perſev. c. 11. & 12. ubi non regeneratos, in mortem æternam ire aſſeverat.

Non inquam. Nam S. Auguſt. citatis libris ſolum dicit, dum de libero arbitrio ageret contra Manichæos, non tractaſſe hanc quæſtionem niſi in genere, quantum ſufficiebat. Quod vero dicat, tales parvulos ſine Baptiſmo morientes, certum eſſe ex Scripturæ, & Eccleſiæ teſtimonio damnari, & ad mortem perpetuam, non adverſatur nobis, qui tales parvulos damnari confitemur, & a vita æterna perpetuo excludi; & ſolum negamus ſupplicio ignis &c. affligi. Unde aliud

eſt damnatio infantium, aliud qualitas damnationis, & pœnæ. In primo omnes Catholici conveniunt, ſecundum vero controvertitur. Immo de hoc ſe dubium fuiſſe oſtendit idem S. Auguſt. *Epiſt. laudata cap.* 6. dicens: *Sed cum ad pœnas ventum eſt parvulorum, magnis, mihi crede, coarctor anguſtiis; nec quid reſpondeam prorſus invenio: non ſolum eas pœnas dico, quas habet poſt hanc vitam illa damnatio, quo neceſſe eſt trahantur, ſi de corpore exierint ſine Chriſtianæ gratiæ Sacramento &c.* En Auguſtinus pœnas infantium poſt hanc vitam fatetur, ſed de qualitate pœnarum anxius remanet. Et lib. 5. contra Julian. cap. 11. *Ego autem non dico, parvulos ſine Chriſti Baptiſmate morientes tanta pœna eſſe plectendos, ut eis non naſci potius expediret; cum hoc Dominus non de quibuslibet peccatoribus, ſed de ſceleſtiſſimis, & impiiſſimis dixerit. Si enim quod de Sodomis ait, & utique non de ſolis intelligi voluit, alius alio tolerabilius in die judicii punietur; quis dubitaverit, parvulos non baptizatos, qui ſolum habent originale peccatum, nec ullis propriis aggravantur, in damnatione omnium leviſſima futuros? Quæ, qualis, & quanta erit, quamvis definire non poſſim; non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli eſſent, quam ut ibi eſſent, potius expediret.*

XXIII. Noſtra ſententia robur accipit etiam ex auctoritate Pontificum. Innocentius enim III. relatus *l. 3. Decret. c. Majores de Baptiſmo, & ejus effect.* ad quæſitum: *Quare non ſaltem originale peccatum amentibus, & dormientibus in Baptiſmo, ſicut parvulis, dimittatur;* reſpondet: quod *pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei, actualis vero pœna peccati eſt gehennæ perpetuæ cruciatus. Unde ſi dimitteretur alicui primum, altero non dimiſſo, talis non careret viſione Dei propter originale dimiſſum, & cruciaretur in gehenna perpetuo propter reatum criminis actualis.* Si autem pœna peccati originalis non eſſet ſola carentia viſionis Dei, ſed eſſet etiam cruciatus, debuiſſet dicere; *talis non careret viſione Dei,* & etiam cruciatibus *propter originale dimiſſum, & cruciaretur in gehenna perpetuo propter reatum criminis actualis.* Sentit ergo, pœnam originalis, quia abſque conſenſu contrahitur, eſſe ſolam carentiam viſionis; pœnam vero actualis, quia conſenſu committitur, eſſe ulterius pœnam cruciatus: ex quo infert, quod etſi originale ſine conſenſu remittatur vi Sacramenti, actuale tamen, ut remittatur, requirit conſenſum: *actuale vero, quod conſenſu contrahitur, ſine conſenſu minime relaxatur.*

Eugenius quoque IV. *in Litteris unionis Græc.* ait: *Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali decedunt, mox in Infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas* (Quæ eadem verba tamquam ex fide Romanæ Eccleſiæ anno 1274. in Concil. Lugdun. II. pronunciaverat Michael Paleologus Græcorum Imperator in litt. ad Gregorium X.) Sed non loquitur de diſparitate cruciatuum, quia etiam pro peccatis actualibus mortalibus diſpares erunt in Inferno cruciatus quoad intenſionem; ergo loquitur de diſparitate quoad ſubſtantiam; quia ſcilicet pro originali ſolo, ſola carentia viſionis, pro aliis vero actualibus peccatis, etiam pœna ſenſus cruciabuntur.

XXIV. Accedunt rationes Theologicæ. Primam dat S. Th. *in 2. diſt. 33. q. 2. art.* 1. Pœna debet eſſe proportionata culpæ, ſeu defectui qui inducit culpam: ſed defectui, qui inducit in pueris culpam originalem, non eſt proportionata pœna poſitiva ſenſus, ſed ſolum privativa; ergo &c. Min. probatur. Defectus, qui per originem traducitur, rationem culpæ habens, eſt per ſubtractionem alicujus, quod naturæ ſuperadditum fuerat, nempe juſtitiæ originalis, & gratiæ, aliorumque donorum. *Nec iſta culpa ad hunc hominem pertinet, niſi ſecundum quod talem naturam habet, quæ hoc bono, quod in eo natum erat eſſe, & poſſibile conſervari, deſtituta eſt;* ergo (concludit S. Thom.) *nulla alia pœna ſibi debetur, niſi privatio illius finis, ad quem donum ſubtractum ordinabat, ad quod per ſe natura humana attingere non poteſt, hoc autem eſt divina viſio. Et ideo carentia hujus viſionis eſt propria, & ſola pœna originalis peccati poſt mortem.*

XXV. Confirmatur ex eodem S. Doctore ibidem. Pœna ſenſibilis eſt debita peccato particularis perſonæ, quæ ſicut operatione ſua deliquit, ita pœna per paſſionem ejus eſſe debet: ſed culpa originalis non eſt commiſſa operatione particularis perſonæ, ſed per originem cum natura contracta; ergo ei non debetur pœna ſenſibilis, alias puniretur non ſecundum quod culpam habet: nam culpam habet ſecundum naturam, & puniretur ſecundum perſonam, quæ pateretur ob culpam, quam ipſa non commiſit, ſed quam cum natura contraxit. Quemadmodum ſi homo multis honoribus a Rege auctus fieret poſtea rebellis, & propter hoc traderetur extremo ſupplicio, omnique honore tam pro ſe, quam pro ſuis deſcendentibus ſpoliaretur; omnes, qui ex illo originem traherent, naſcerentur quidem omnibus honoribus privati, non tamen extremo ſupplicio addicti. Ita Adamo tot donis a Deo ornato, facto poſtea contra Deum rebelli, propter quod ipſe, & tota ejus poſteritas facta eſt Deo inviſa, debita quidem erat utraque pœna, & carentiæ donorum, & viſionis Dei, & inſuper pœna ſenſibilis, quia proprio actu peccavit; Poſteris tamen ejus æquum quidem eſt, ut ſubtrahantur dona Adæ ſubtracta, nempe gratia, & gloria; non tamen quod ſupplicio pœnali addicantur: quia ſicut culpa non fuit per operationem eorum; ita nec pœna per eorum paſſionem eſſe debet, ſed ſolum per defectum illius, quod gratuito fuerat conceſſum.

XXVI. Secundo. Prob. ratione ejuſdem S. Doct. *q. 5. de Malo art.* 2. Pœna ſenſus correſpondet converſioni ad bonum commutabile, ideoque eſt proportionata peccato actuali mortali, in quo invenitur, & averſio ab incommutabili bono, & converſio ad bonum commutabile; itaut pœna damni correſpondeat averſioni, & pœna ſenſus converſioni, juxta præfatum Apoc. 18. v. 7. *Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum:* ſed in peccato originali *non eſt converſio, ſed ſola averſio, vel aliquid averſioni reſpondens, ſcilicet deſtitutio animæ a juſtitia originali;* ergo ei non debetur pœna ſenſus, ſed ſolum pœna damni, ſcilicet carentia viſionis divinæ.

XXVII. Tertio. Probatur alia ratione ejuſdem loco mox citato ex quæſt. 5. de Malo. *Pœna ſenſus nunquam debetur habituali diſpoſitioni. Non enim aliquis punitur ex hoc, quod eſt habilis ad furandum, ſed ex hoc, quod actu furatur: ſed habituali privationi abſque omni actu debetur aliquod damnum, puta qui non habet ſcientiam litterarum, ex hoc ipſo indignus eſt promotione ad Epiſcopalem dignitatem:* ſed in parvulo peccatum originale facit quidem eum habilem ad concupiſcendum, non vero actu concupiſcentem; ergo parvulo cum originali defuncto *non debetur pœna ſenſus, ſed ſolum pœna damni; quia ſcilicet non eſt idoneus perduci ad viſionem divinam, propter privationem juſtitiæ originalis.* Alias rationes omitto, quas videre poterit, qui voluerit apud Doctores, maxime Gonet *diſput. 7. de Peccat. Orig. art. 7. §. 3.*

§. IV.

Fundamenta ſuadentia Pœnam Senſus pro Parvulis cum Originali decedentibus.

XXVIII. Motiva, quæ ſententiam aſſerentem, parvulos cum originali morientes puniri etiam pœna ſenſus, non levia ſunt: ideoque eam in Scholis Catholicis adhuc probabilem relinquunt. Sequentia ſunt. Primum ex Script. Matthæi enim 25. ubi deſcribitur univerſale judicium, ad quod congregandæ dicuntur omnes gentes, quarum una conſtituetur ad dexteram, altera ad ſiniſtram; ad dexteram poſita vocabitur ad Regnum; ei vero, quæ ad ſiniſtram erit dicetur: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum:* ſed parvuli, qui ſine Baptiſmo migrarunt, non erunt ad dexteram, nec ad Regnum vocandi, ergo cum non adſit locus medius, erunt ad ſiniſtram, ac in ignem æternum cum Reprobis detrudendi.

Confirmatur ex eodem S. Matthæo cap. 13. Ubi præmiſſa parabola tritici congregati in horreum, & Zizaniorum in ignem projiciendorum, & ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti, concludit Chriſtus v. 49. *Sic erit in conſummatione ſæculi: exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio juſtorum. Et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus, & ſtridor dentium,* quæ ſunt indicia graviſſimæ pœnæ ſenſus; ſed parvuli, ſine Baptiſmo mortui, non erunt inter juſtos; ergo inter malos, & cum illis in caminum ignis mittendi. Huc reſpiciunt quoque verba Joann. Baptiſtæ *Matth. 3. v.* 12. de Chriſto futuro Judice dicentis: *Cujus ventilabrum in manu ſua: & permundabit aream ſuam, & congregabit triticum ſuum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili:* ſed parvuli, decedentes ſine Baptiſmo, non ſunt granum congregandum in horreum; ergo ſunt paleæ in igne inextinguibili comburendæ.

XXIX. Reſpondeo primo, præfatos textus, niſi aliqua moderatione temperentur, vix ab ipſiſmet Adverſariis parvulis applicari poſſe. Nam ipſi eſto velint, parvulos puniendos eſſe pœna ſenſus, eos tamen puniendos dicunt pœna mitiſſima; ex præfatis autem textibus nulla pœnarum diſparitas colligitur, ſed æquali potius, eaque graviſſima omnes, nulla facta diſcretione, plectendos eſſe arguitur. Secundo. Quotquot (ex iis textibus) tradendi dicuntur æternis ignibus, ſupponuntur tradendi propter eorum mala opera. Parvuli autem quodnam malum opus admiſerunt propria voluntate? Tertio. Mali, qui ibi tradendi ignibus deſcribuntur, ſunt hædi contrapoſiti ovibus, ideoque ex eodem ovili; ſunt piſces concluſi intra eamdem ſagenam; ſunt paleæ ſeparatæ a tritico in eadem area: quomodo ergo hi mali poſſunt eſſe parvuli ſine Baptiſmo, qui nunquam de ovili Chriſti, nunquam in eadem ſagena, in eadem area, quæ eſt Eccleſia, fuerunt?

XXX. Propterea ex noſtræ ſententiæ advocatis non pauci cenſent, præfatis textibus non comprehendi parvulos, qui ſine Baptiſmo deceſſerunt, ſed ſolos eos, qui per Baptiſmum in ovile Chriſti admiſſi, oves non fuerunt, ſed hædi; qui intra ſagenam, ideſt Eccleſiam, concluſi fuerunt piſces mali ſuis operibus, & in area poſiti Eccleſiæ, paleæ reperti ſunt non triticum: ideoque de ſolis baptizatis adultis ibi ſermonem eſſe, quia hi ſoli intra Eccleſiam ſunt. Quod firmant auctoritate S. Auguſt. *Lib. ad Donatiſtas poſt collationem cap. 4. L. de fide, & operibus cap.* 15. ubi hæc habet: *Propterea omnes gentes ſegregaturum ſe dicit, quæ permixtæ eiſdem paſcuis utebantur, ut appareat eos illi dicturos:* Domine quando te vidimus, illa, & illa patientem; & non miniſtravimus tibi? *Qui in eum crediderant, ſed bona operari non curaverant, tamquam de ipſa fide mortua ad vitam perveniretur æternam.*

XXXI. Probabilis eſt hæc reſponſio; ſuis tamen non caret difficultatibus; & primo quidem. Nam ſi verba illa non ad parvulos non baptizatos, ſed ſolos adultos, eoſque baptizatus dirigenda ſunt, quid de Infidelibus adultis, nec baptizatis dicendum erit? Numquid iſti non ſiſtentur judicandi? Numquid ad ſiniſtram non ſtatuentur? Numquid non mittentur in ignem æternum? Secundo. Si præfatos parvulos a judicio illo, & damnatione excludimus, quia in eis non ſunt mala opera, ob quæ damnatio infligitur, cum ea mala opera, ibi recenſita, ſint ſola pietatis opera Chriſto in pauperibus denegata: dici etiam deberet, adultos, qui opera pietatis exercuerunt, aliis tamen flagitiis implicati mortui ſunt, non fore in eo judicio ad ſiniſtram ponendos, & condemnandos, quod utique falſiſſimum eſt.

XXXII. Propter hæc, & alia verius cenſeo, reſpondendum eſſe, etiam parvulos non baptizatos ad judicium univerſale vocandos, ad ſiniſtram ponendos, & condemnationi ſubjiciendos, ſuo tamen modo. Et quidem parvulos illos judicio aſtituros, non ut de ſuis operibus, quæ nulla fecerunt, judicentur, ſed ut audiant ſententiam Judicis ſupra totum genus humanum; & ſic judicentur in ſuo capite, in quo unice peccaverunt: ad eum modum, quo traherentur ad audiendam ſententiam contra patrem perduellionis reum etiam filii, cenſuit D. Thomas *in 4. diſt. 47. quæſt. 1. artic. 3. quæſtiunc. 1. ad* 3. dicens: *Etiam pueri, ante perfectam ætatem decedentes in judicio comparebunt, non autem ut judicentur, ſed ut videant gloriam Judicis:* & ut ejus manifeſtetur juſtitia, qua Baptiſmate per Chriſtum reconciliatos admittit ad vitam æternam, alios vero ab eadem excludit.

XXXIII. Quod ſi contendatur, parvulos comparituros in judicio, non ſolum ut gloriam Judicis videant, ſed etiam ut ſuo modo judicentur, pro ut velle videtur D. Th. in 2. *ad Cor. c. 5. lect.* 2. ubi exponens verba Apoſtoli. *Omnes nos manifeſtari oportet &c. Omnes nos* (inquit) *ideſt omnes homines, bonos, & malos, magnos, & pravos:* & conſequenter non ſolum adultos peccatores, ſed etiam parvulos non baptizatos in ſiniſtra collocandos, & ad utroſque verba illa Chriſti: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum,* eſſe dirigendas: reſponderi poteſt, vel præcitata verba exponenda eſſe accommodate ad culpam; ut ſcilicet, qui propria voluntate deliquerunt, & a Regno Cæleſti excluditur, & inſuper igni tradendi ſunt, ab eo in æternum torquendi; qui vero peccatum aliena voluntate commiſſum contraxerunt, excludendi ſint quidem a gloria Cæleſti, & in locum mittendi, ab igne tamen non ſint torquendi. Vel ut docet D. Thom. *in 2. diſt. 33. q. 2. art. 1. ad* quod *nomine ignis frequenter in Scriptura qualibet pœna figurari conſuevit.* Quod repetit *q. 5. de Malo art. 2. ad* 1. dicens: *Nomine tormenti, ſupplicii, & gehennæ, & cruciatus, vel ſi quid ſimile in dictis Sanctorum inveniatur, eſt large accipiendum pro pœna; ut ponatur ſpecies pro genere. ideo autem Sancti tali modo loquendi uſi ſunt, ut deteſtabilem redderent errorem Pelagianorum, qui aſſerebant, in parvulis nullum peccatum eſſe, nec eis aliquam pœnam deberi.* Ignis nomine quamcumque pœnam aliquando intelligi, docuit etiam S. Aug. *q. 9. in Joſue,* ubi ad quæſtionem, cur illum, qui furtum fecerat de anathemate, Joſue juſſerit lapidari, cum Dominus eum cremari juſſiſſet (Joſue 7. v. 15.) ita reſpondet. *Magis quærendum eſt, cur lapidationem ignem appellaverit Dominus, quam credendum Joſue aliud feciſſe, quam juſſerat Dominus.... Proinde ignis nomine potuiſſe pœnam ſignificari, Scriptura teſtis eſt in Deuteronomio, ubi dicitur ad filios Iſrael:* & eduxit vos de fornace ferrea ex Ægypto, *ubi utique duram tribulationem intelligi voluit.*

XXXIV. Ad confirmat. ex *Matth. c. 13. & c.* 3. dico, ibi ſermonem eſſe ſolum de iis, qui per fidem ſuſceptam in Baptiſmo in ſagena concluſi, & area poſiti, ideſt Eccleſia, operibus bonis ſuſceptæ fidei non reſponderunt: ubi certe locum non habent parvuli non baptizati, qui nec ullum opus fecerunt, nec in Eccleſiam fuerunt admiſſi. Eccleſiam vero ſagenam eſſe, ſeu rete, oſtendit S. Aug. *in Pſalmo contra partem Donati Littera A* dicens:

Quiſquis novit Evangelium recognoſcat cum timore,
Videt reticulum Eccleſiam, videt hoc ſeculum mare,
Genus autem mixtum piſcis, juſtus eſt cum peccatore

Areæ quoque comparatam eſſe Eccleſiam a Joanne Baptiſta docet idem Auguſt. *l. ad Donatiſtas poſt collationem c.* 10. ubi arguens Donatiſtas, quod id negarent (inquit) *Tentaverunt ſane Epiſcopi veſtri negare ſcriptum in Evangelio, quod area ſit Eccleſia comparata: ſed mox Evangelicorum verborum commemoratione convicti, ad id ſe converterunt, ut etiam ibi dicerent, occultos malos ſignificatos, non manifeſtos, de quibus ſcriptum eſt: veniet ferens ventilabrum in manu ſua &c.*

XXXV. Secundum motivum eſt. Parvuli ſine Baptiſmo decedentes non ſunt ſcripti in libro vitæ: ſed qui non eſt ſcriptus in libro vitæ ſive magnus ſit, ſive puſillus, mittendus eſt in ſtagnum ignis; ergo &c. Min. prob. ex illo Apoc. 20. v. 12. *Vidi mortuos magnos, & puſillos ... & alius liber apertus eſt, qui eſt vitæ.* Et v. 15. *& qui non inventus eſt in vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis.*

XXXVI. Reſpondeo, neg. min. Nec obeſt textus Apocalypſis, qui loquitur de ſolis adultis. Nam ibi dicitur: *& judicati ſunt mortui ex his, quæ ſcripta erant in libris, ſecundum opera ipſorum.* Et infra: *& judicatum eſt de ſingulis ſecundum opera ipſorum.* Nec obeſt, quod ibi dicat Joannes, *magnos & puſillos* eſſe judicatos. Nam ibi *puſillos* intelligi, non ætate, aut ſtatura, ſed dignitate, & gradu; quaſi dicat: nobiles, & ignobiles, plebejos, ruſticos, liberos, ſervos, omnes eſſe judicandos ſecundum opera ipſorum.

XXXVII. Tertium motivum eſt. Præfati parvuli manent filii iræ Dei, ac Dæmonis poteſtati relicti; ergo tradendi ſunt Dæmonibus torquendi.

XXXVIII. Reſpondeo, nego conſeq. Dæmon enim miniſter iræ Dei non exercet ſuam poteſtatem, niſi quantum Deus vult iram ſuam manifeſtare. Vult autem Deus in parvulos manifeſtare iram ſuam, non infligendo pœnam ſenſibilem; ſed excludendo eos in perpetuum a viſione ſui, eo fere modo, quo David 2. *Reg.* 14. *v.* 24. Abſalon in pœnam a conſpectu ſuo rejecit: *Faciem meam non videat.* Quæ tamen adeo gravis Abſalon viſa eſt, ut potius mori optaverit, quam tali pœna mulctari, ut habetur ibidem *verſ.* 32. Similiter Reges humani a ſuo Palatio nobiles excludendo, ſuam in eos indignationem ſæpe manifeſtant. Adeoque etiam parvuli non emundati a culpa originali decedentes, etſi nulla pœna ſenſus afficiantur, dici poſſunt *filii iræ,* & Dæmonis poteſtati relicti, per hoc, quod in æternum a facie & viſione Dei excludantur. Unde D. Bernardus ſerm. 69. in Cantic. *Væ etiam* (inquit) *quamvis mitius, quibuſdam filiis iræ, qui nati in ira, non expectaverunt renaſci in gratia. Nempe mortui, in quo & nati, iræ filii permanebunt. Iræ dixerim, non furoris: quia ut piiſſime creditur, & humaniſſime gemitur, mitiſſimæ ſunt pœnæ eorum, quo addicti ſunt, aliunde trahentium.* Si vero nedum pœna damni, ſed & ſenſus plecterentur parvuli, eſſent filii nedum iræ, & ſed & furoris, nec pœna eorum eſſet mitiſſima.

XXXIX. Quartum motivum ducunt ex auctoritatibus SS. PP. præſertim Auguſtini, quem jactant ſuæ opinionis Patronum. Primo. *Ex Serm. 294. olim 14. de Verb. Apoſt. cap.* 3. ubi allata ſententia Chriſti Judicis alios Regno, alios igni æterno addicentis, alios in dextera, alios in ſiniſtra conſtituentis: *Hac* (inquit) *Regnum nominat, hac cum Diabolo damnationem. Nullus relictus eſt medius locus, ubi ponere queas infantes. De vivis, & mortuis judicabitur: alii erunt ad dexteram, alii ad ſiniſtram. Non novi aliud ... ſi ergo dextera erit, & ſiniſtra, & nullum medium locum in Evangelio novimus: ecce in dextera Regnum Cælorum eſt.* Percipite (*inquit*) Regnum. *Qui ibi non eſt, in ſiniſtra eſt. Quid erit in ſiniſtra?* Ite in ignem æternum. *In dextera ad Regnum, utique æternum; in ſiniſtra in ignem æternum. Qui non in dextera, procul dubio in ſiniſtra; ergo qui non in Regno, procul dubio in igne æterno.* Et infra: *Ecce expoſui tibi, quid ſit Regnum, & quid ſit ignis æternus, ut quando confiteris parvulum non futurum in Regno, fatearis futurum in igne æterno. Regnum enim Cælorum eſt vita æterna* —— Rurſus *lib. 1. de Pecc. merit. & remiſſ. cap.* 28. poſtquam ait: *ſicut per unum omnes in condemnationem, ſic per unum omnes ad juſtificationem,* ſtatim ſubjungit: *Nec eſt ullus ulli medius locus, ut poſſit eſſe niſi cum Diabolo, qui non eſt cum Chriſto. Hinc & ipſe Dominus volens auferre de cordibus male credentium iſtam neſcio quam medietatem, quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere ut quaſi merito innocentiæ ſint in vita æterna, ſed quia non ſunt Baptizati, non ſunt cum Chriſto in Regno ejus, definitivam protulit ad hæc ora obſtruenda ſententiam, ubi ait:* Qui mecum non eſt, adverſum me eſt &c. Inde pergit oſtendens, quod non baptizatus, ſi non eſt cum Chriſto, adverſus Chriſtum eſt. Omitto alia loca, quæ ex Sancto Doctore congerunt Adverſarii, quia in idem redeunt.

XL. Sancto Auguſtino adjungunt S. Fulgentium, qui *lib. de Fide ad Petrum c.* 27. inter fidei regulas, quas proponit: *Firmiſſime* (inquit) *tene, & nullatenus dubites, non ſolum homines jam ratione utentes; verum etiam parvulos, qui ſivi in utero matris vivere incipiunt, & ibi moriuntur; ſive jam de matribus nati, ſine Sacramento ſancti Baptiſmatis... de hoc ſeculo tranſeunt, ignis æterni ſupplicio ſempiterno puniendos. Quia etſi peccatum propriæ actionis nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt.* Utraque ergo pœna ſenſus, & damni puniendi ſunt parvuli, ſicut adulti; cum eodem modo de utriſque Fulgentius loquatur.

XLI. Addunt S. Gregorius *l. 9. Moral. c.* 16. modo 21. dicentem: *Perpetua tormenta percipiunt & qui nihil ex propria voluntate peccaverunt.* Quod prius confeſſi fuerant Epiſcopi in Sardinia exules *Epiſt. Synodica* his verbis: *De parvulis vero indubitanter tenenda Catholicæ regulæ veritas: Quia parvulus, qui baptizatur, gratuita Dei bonitate ſalvatur: qui vero ſine Baptiſmate moritur, propter peccatum originale damnatur.*

XLII. Hæc non leve probabilitatis pondus contrariæ ſententiæ adjiciunt: quibus tamen probabiliter reſpondetur. Et in primis quoad S. Auguſtinum præ oculis habendum eſt, eum citatis locis agere contra Pelagianos, qui negantes peccatum originale, aſſerebant parvulos ſine Chriſti Baptiſmate decedentes non habituros quidem partem in Regno Cælorum cum Chriſto, habituros tamen vitam æternam alibi. Unde ponebant eos in ſtatu, ſeu loco quodam medio inter eos, qui cum Chriſto ſunt in æternum regnaturi, & eos, qui damnandi ſunt. Hunc locum, ſeu ſtatum medium chimericum eſſe, conatur oſtendere Auguſtinus: quia in extremo Judicio omnes vel in dextera erunt, vel in ſiniſtra, qui in dextera, percipient Regnum cum Chriſto; qui in ſiniſtra, damnationem ſubibunt cum Diabolo. Quare cum parvuli non baptizati etiam ſecundum Pelagianos non eſſent percepturi Regnum æternum cum Chriſto, quia eidem non incorporati per Baptiſmum: ſequitur neceſſario, eos damnandos fore. Unde ait: *Nullus relictus eſt medius locus, ubi ponere queas infantes.* Nec eſt ullus ulli medius locus, ut poſſit eſſe niſi cum Diabolo, qui non eſt cum Chriſto.

XLIII. Ex quibus aperte colligo, Auguſtinum unice fuiſſe

ſollicitum tollere locum medium inter Regnum Cælorum, & damnationem, in quo Pelagiani collocabant parvulos non baptizatos; minus autem ſollicitum fuiſſe qualitate damnationis, & pœnarum, quibus addicantur: & quamvis utatur nomine *ignis æterni*, illud uſurpaſſe, ut deſignaret pœnæ ſpeciem, ut ſuperius adnotavimus ex D. Thom. Immo citato ſermone de verbis Apoſt. *cap.* 7. propoſitis ſibi hac de re objectionibus, ait: *Ego iſtam quæſtionem profundam ſentio, & ad ejus fundum rimandum vires meas idoneas non agnoſco.* Quod aperte oſtendit etiam verbis §. præcedente relatis, tum ex *Epiſt.* 28. modo 166. *ad Hieron. cap.* 6. tum *lib.* 5. *contra Jul. c.* 11. ubi non audet aſſerere, quod non baptizatis parvulis melius eſſet non fuiſſe, ſed ſolum eos *in damnatione omnium leviſſima futuros.* Quod ſi peccatum quoque ſenſus paterentur, non eſſet damnatio omnium leviſſima; nec timeret dicere, quod appetibilius eis eſſet nunquam fuiſſe (ſicut appetibile eſt a damnatis ſaltem per accidens) quatenus non eſſe foret illius alleviativum cruciatus, & pœnæ, ut docet D. Thom. in *Supplem.* 3. *p. q.* 98. *art.* 3. Quare eſto conſtanter neget, pro infantibus dari locum medium, attamen l. 3. de liber. arbitr. c. 20. *Poteſt* (inquit) *dari ſententia Judicis media inter præmium, & ſupplicium*. Uno verbo, parvulos non baptizatos damnari contra Pelagianos ſtatuit Auguſtinus, qua autem damnationis ſpecie, liberum relinquit.

XLIV. Ad alias PP. auctoritates eodem modo reſpondeo, eos nomine *ignis*, *ſupplicii*, *tormenti* ſumere genus pœnæ, non ſpeciem. Quod de Sancto Fulgentio maxime dici debet. Nam, quod de pœna parvulorum decedentium ſine Baptiſmo docet, proponit ut dogma fidei: *Firmiſſime* (inquit) *tene, & nullatenus dubites*. Sed nullus, credo, audebit aſſerere, ad fidem ſpectare, quod præfati parvuli cruciandi in æternum ſint tormento ignis; ſed ſolum quod in damnatione ſint, & viſione Dei in æternum privati; ergo &c. Nec aliud intendunt Gregorius, & Epiſcopi in Sardinia exules.

XLV. Quintum motivum eſt. Parvuli in hac vita puniuntur pœna ſenſus, quod oſtendunt morbi, dolores, mors, quibus, aliiſque miſeriis obnoxii ſunt parvuli; ergo eadem punientur in alia vita, alias melioris conditionis eſſent poſt mortem, quam ante mortem.

XLVI. Retorqueri poteſt in Adverſarios. Nam parvuli etiam baptizati in hac vita puniuntur pœna ſenſus, nempe morbis, doloribus &c. ergo ne in altera vita eiſdem pœnis ſubjicientur? Reſpondeo ergo ex D. Thom. in 2. div. 33. quæſt. 2. art. 1. ad 3. *Quod non eſt eadem ratio de pœna ſenſibilis conſequitur virtutem naturæ agentis, ſive ſit pœna ſenſibilis interior, ut febris, vel aliquid hujuſmodi, ſive etiam ſenſibilis pœna exterior, ut uſtio, ſive aliquid hujuſmodi. Sed poſt mortem nihil aget virtute naturæ, ſed ſecundum juſtitiæ divinæ ordinem tantum, ſive in animam ſeparatam, in quam conſtat, quod ignis naturaliter agere non poteſt, ſive etiam in corpus poſt reſurrectionem; quia tunc omnis actio naturalis ceſſabit, ceſſante motu primi mobilis, qui eſt cauſa omnis motus, & alterationis corporalis*. Hæc D. Thom. Cum ergo non conſtet, Deum ordinaſſe in altera vita pœnas ſenſibiles pro ſolo originali peccato, ideo &c. Nec tamen ſequitur, eos fore melioris conditionis in altera vita. Nam melius eſt ſuſtinere miſerias cum ſpe videndi Deum, quam illarum expertem eſſe cum deſperatione videndi Deum.

XLVII. Sextum motivum. Adamus peccando non ſolum pœnam damni, ſed etiam ſenſus incurrit: at omnem illam pœnam, quam ipſe peccando meruit, transfundit in Poſteros, & peccatum in Poſteris ejuſdem ſpeciei moraliter eſt cum peccato Adami; ergo parvuli cum originali migrantes utique pœnæ ſunt obnoxii.

XLVIII. Reſpondeo, neg. min. cum D. Thom. *q.* 5. *de Malo art.* 2. *ad* 4. dicente: *In uno peccato primi Parentis omnes peccaverunt, ut Apoſtolus dicit Rom.* 7. *Sed ad illud unum peccatum non omnes eodem modo ſe habent. Pertinet enim illud peccatum ad Adam per propriam voluntatem, & eſt ejus actuale peccatum: & ideo ei pro hujuſmodi peccato pœna actualis debebatur. Sed ad alios pertinet per originem, & non per actualem voluntatem; & ideo aliis pro hujuſmodi peccato non debetur pœna ſenſus.*

Hinc eſto concedamus, parvulos non baptizatos damnari ad eumdem Inferni locum, in quo cum Dæmonibus alii Damnati cruciantur igne: non tamen infertur, eos illo igne cruciari. Quia ut ait D. Thom. ibidem ad 5. *In ſtatu futuræ vitæ ignis, & alios hujuſmodi activa non agunt in animas, aut in corpora hominum ſecundum neceſſitatem naturæ, ſed magis, aut in corpora hominum ſecundum neceſſitatem naturæ, ſed magis ſecundum ordinem divinæ juſtitiæ: quia ille ſtatus eſt recipiendi pro meritis. Unde cum divina juſtitia non exigat, quod pueris, qui cum ſolo originali peccato decedunt, pœna ſenſus debeatur, nihil ab hujuſmodi activis tales patientur.*

XLIX. Septimum motivum eſt. Chriſtus paſſus eſt pœnam ſenſus: ſed Chriſtus paſſus eſt principaliter pro peccato originali; ergo huic debetur pœna ſenſus.

L. Reſpondeo, Chriſtum aſſumpſiſſe pœnam ſenſus, non quia debitam peccato originali, alias debuiſſet etiam privari viſione beatifica; ſed quia voluit ſatisfacere, tam pro originali, quam pro actuali Adami, & Evæ, & omnium Poſterorum.

LI. Octavum. Qui migrat e vivis cum originali peccato, graviori pœna puniri debet, quam qui in ſtatu puræ naturæ poſitus in eo obiret: ſed hic incurrerret pœnam damni, æterna enim felicitate privaretur; ergo ille præter pœnam damni ulteriori pœna, nempe ſenſus, plecti deberet.

LII. Reſpondeo, neg. quod carentia viſionis Dei in eo, qui moreretur in ſtatu puræ naturæ, eſſet pœna, & privatio: cum enim ad finem ſupernaturalem non eſſet a Deo ordinatus, quod ad illum non perveniret, non eſſet illi pœnale; ſicut non eſt pœnale Ruſtico, quod non perveniat ad Regnum temporale. At homini in præſenti ſtatu ad finem ſupernaturalem elevato, & ordinato pœnale eſt, quod ab adeptione ejus excludatur: ſicut homini ad Regnum ordinato pœnale fieret, ſi ob demeritum ab eo excluderetur.

LIII. Nonum motivum. Si aliquis decedat cum peccato originali, & veniali ſimul, patietur perpetuo pœnam ſenſus: pœna perpetua non debetur peccato veniali; ergo debetur peccato originali.

Confirm. Peccatum veniale levius eſt originali, quia cum gratia cohabitat: ſed veniali debetur pœna ſenſus; ergo multo magis originali.

LIX. Reſpondeo ex D. Thom. quæſt. 5. de Malo art. 2. ad 8. *Quod hæc poſitio non videtur multis eſſe poſſibilis, quod aliquis decedat cum peccato originali, & veniali tantum. Quia defectus ætatis quamdiu excuſat a peccato mortali, multo magis excuſat a peccato veniali propter defectum uſus rationis. Poſtquam vero uſum rationis habent, tenentur ſalutis ſuæ curam agere. Quod ſi fecerint, jam abſque peccato originali erunt gratia ſuperveniente, ſi autem non fecerint, talis omiſſio eſt eis peccatum mortale. Si tamen eſſet poſſibile, quod aliquis cum peccato originali, & veniali decederet, dico, quod puniretur pœna ſenſus æterna. Æternitas enim pœnæ.... concomitatur carentiam gratiæ, ex qua provenit æternitas culpæ. Et inde eſt, quod peccatum veniale in eo, qui recidit cum mortali, quia nunquam remittitur, æterna pœna punitur propter gratiæ carentiam. Et ſimilis ratio eſſet; ſi quis decederet cum originali, & veniali peccato.*

LV. Ad confirm. dicit idem S. Thomas *in* 2. *diſt.* 33. *quæſt.* 2. *artic.* 1. *ad* 2. quod *inter omnia peccata minimum eſt originale, eo quod minimum habet de voluntario; non enim eſt voluntarium voluntate illius perſonæ, ſed voluntate principii naturæ tantum. Peccatum autem actuale, & etiam veniale, eſt voluntate ejus, in quo eſt: & ideo minor pœna debetur originali, quam veniali. Nec obſtat, quod originale non compatitur ſecum gratiam; privatio enim gratiæ non habet rationem culpæ, ſed pœnæ, niſi in quantum ex voluntate eſt. Unde ubi minus eſt de voluntario, minus eſt de culpa.* Quod autem pœna perpetua originale mulctetur, hoc eſt ex perpetua carentia gratiæ, ratione cujus ſi peccatum veniale ſine gratia in aliquo eſſet, perpetuam pœnam haberet.

§. V.

An Pueri non Baptizati afficiantur aliquo dolore, vel triſtitia ob carentiam Viſionis Dei?

LVI. PRæfatos Parvulos ſummo dolore, ac triſtitia tabeſcere ob privationem viſionis Dei ſentiunt omnes, qui eos volunt pœna ſenſus torqueri, de quibus ſupra. Quibus accedit Bellarminus. Contrarium tamen ſuſtinent S. Thom. *in* 2. *diſt.* 33. *q.* 2. *art.* 2. & *q.* 5. *de Malo art.* 3. S. Bonaventura, Scotus, & alii.

LVII. Dico ergo tertio. Pueri ſine Baptiſmo decedentes nullo afficientur dolore, aut triſtitia ob amiſſam beatitudinem. Prob. primo. Parvulis ſine Baptiſmo migrantibus ſubtrahitur exterior pœna ſenſus, ut ſuperius oſtendere conati ſumus: ergo multo magis ei ſubtrahitur interior afflictio, *quæ eſt multo magis pœnalis, & magis opponitur mitiſſimæ pœnæ, quam Auguſtinus eis tribuit*. Ita D. Thom. *q.* 5. *de Malo art.* 3. citato. Rurſus S. Auguſtinus laudatus *lib.* 5. *contra Julianum*, poſtquam ſtatuit, parvulos illos *in damnatione omnium leviſſima futuros*, quæ qualis, & quanta erit, non audet dicere, ſubdit: *non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli eſſent, quam ut ibi eſſent, potius expediret*. Atqui ſi interiori mæſtitia, & dolore ex amiſſa beatitudine continuo tabeſcerent, graviſſima pœna angerentur, ac melius eſſet illis non eſſe, quam ibi, & ita eſſe, cum teſte Chryſoſtomo *Homil.* 24. *in Matth.* dolor, quem dmnati ſentiunt ob amiſſam beatitudinem, major eſt dolore ſenſibili ab igne Inferni cauſato; ergo &c.

LVIII. Prob. ſecundo. Nemo dolet de amiſſione boni, cujus vel non habet cognitionem, vel ſi habet, ea eſt valde imperfecta, & confuſa: ſed pueri ſine Baptiſmo decedentes, vel non habent cognitionem beatitudinis, quæ in viſione Dei conſiſtit; cum enim ſit ſupernaturalis, haberi non poteſt niſi per fidem, quam hic nec habuerunt in actu, nec Sacramentum fidei ſuſceperunt: vel ſi habent, eam habent quatenus haberi poteſt per naturam, nempe, ut confuſam in ratione communi beatitudinis, videlicet: *Sciunt ſe propter beatitudinem creatos, & quod beatitudo conſiſtit in adoptione perfecti boni: ſed quod illud bonum perfectum, ad quod homo factus eſt, ſit illa gloria, quam Sancti poſſident, eſt ſupra cognitionem naturalem:* hoc enim ait Paulus 1. Cor. 2. verſ. 9. & 10. *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit... Nobis autem revelavit Deus per ſpiritum ſuum. Quæ quidem revelatio ad fidem pertinet*; ergo &c. Ita diſcurrit S. Thom. *quæſt.* 5. *de Malo art.* 3.

LIX. Probatur alia ratione ejuſdem, *in* 2. *diſt.* 33. *q.* 2. *artic.* 2. ubi admiſſo, quod præfati parvuli vita æterna ſe privatos eſſe cognoſcant, & cauſam, quare ab ea excluſi ſint; adhuc tamen nullum ex hoc concipere dolorem, oſtendit hoc ratiocinio. Nemo affligitur ex hoc, *quod caret eo, quod ſuam proportionem excedit, ſi ſit rectæ rationis, ſed tantum ex hoc, quod caret eo, ad quod aliquo modo proportionatus fuit: ſicut nullus ſapiens homo affligitur de hoc, quod non poteſt volare, ſicut avis; vel quia non eſt Rex, vel Imperator, cum ſibi non ſit debitum: affligeretur autem, ſi privaretur eo, ad quod habendum aliquo modo aptitudinem habuit*: ſed pueri decedentes ſine Baptiſmo nunquam fuerunt proportionati, & apti ad habendam gloriam æternam; ergo ex eo, quod ea careant, non dolent.

Min. probat D. Thom. ſic: *Omnis homo uſum liberi arbitrii habens proportionatus eſt ad vitam æternam conſequendam, quia poteſt ſe ad gratiam præparare, per quam vitam æternam merebitur; & ideo ſi ab hoc deficiant, maximus erit dolor eis, quia amittunt illud, quod ſuum eſſe poſſibile fuit*: ſed pueri ſine Baptiſmo morientes nullam proportionem habuerunt ad gloriam; nec enim eis debebatur ex principiis naturæ, cum omnem facultatem naturæ excedat; nec ex Sacramento fidei gratiam infundente, quod non ſuſceperunt; nec ex proprio actu, quo poſſent ſe præparare ad gratiam, quia actus proprios nec habuerunt, nec habere potuerunt; ergo nihil omnino dolebunt de carentia viſionis divinæ.

Nec refert, ſi dicas, quod fuerunt proportionati ad vitam æternam conſequendam, eſto non per actionem ſuam, tamen per actionem aliorum circa eos, quia potuerunt ab aliis baptizari; ſicut & multi pueri ejuſdem conditionis baptizati vitam æternam conſecuti ſunt —— Nam (inquit) S. Thom.) *Hoc eſt ſuperexcedentis gratiæ, ut aliquis ſine actu proprio præmietur. Unde defectus talis gratiæ non magis triſtitiam cauſat in pueris decedentibus ex hoc, quod eis multæ gratiæ non fiunt, quæ in aliis ſimilibus factæ ſunt.*

LX. Sententia igitur juſti Judicis ſuper pueros non baptizatos eſt quaſi media inter ſententiam per electos, & damnatos, ut ex S. Auguſtino ſupra obſervavimus. Nam cum Beatis commune habent, quod carent omni afflictione tam exteriori, quam interiori, ſicut illi: Cum Damnatis vero in hoc, quod privantur viſione Dei, & lucis corporalis, ſicque in illis juſtitia aliqua miſericordia temperatur. Nam ſicut in Beatis potiſſimum manifeſtatur miſericordia, in Damnatis vero adultis potiſſime claret juſtitia; ſic in damnatis pueris manifeſtatur juſtitia, & ſimul aliquomodo etiam miſericordia. Ita diſcurrit S. Bonaventura in 2. *diſt.* 33. *quæſt.* 2.

LXI. Sed contra dices primo. Tales pueri habuerunt proportionem cum gloria ſaltem in Adamo, in quo eorum voluntates continebantur: ſed hoc ſufficit, ut de ejus jactura doleant; ſicut ſi quis ob delictum patris patrimonio privetur, non minus dolet, quam ſi propria culpa privaretur & tamen tunc patrimonium illius poteſtate non fuit, ſicut nec culpa; ergo amiſſio boni, quamvis non ſit in ſubjecti poteſtate, dolorem rationalem excitat.

Confirmatur. Sicut pueri baptizati ſe habent ad meritum Chriſti, ita non babtizati ſe habent ad demeritum Adæ: ſed pueri baptizati gaudent propter meritum Chriſti; ergo non baptizati dolent propter demeritum Adæ.

LXII. Reſpondeo, diſt. maj. tamquam cum aliquo ſibi indebito, conc. maj. Sibi debito, nego maj. & min. Ut ergo pueri non baptizati dolere poſſent de amiſſione gloriæ per culpam Adæ, debuiſſet gloria eſſe illis debita; ſicut juſte dolet filius de patrimonio per culpam patris amiſſo, quia illi debebatur. Ita D. Thom. in 2. diſt. 33. q. 1. art. 2. ad 3. *Ad habendum proprium patrimonium, vel membra corporis ſui quilibet eſt ordinatus: & ideo non eſt mirum, ſi dolet aliquis de earum amiſſione ſive pro culpa ſua, ſive aliena eis privetur.* Eſto autem norint, ad eam ſe fuiſſe in Adamo ordinatos, & ejus culpa illam amiſiſſe, cum tamen hoc ipſis fuiſſe inevitabile cognoſcant, & nullum in ſeipſis ordinem ad eam experti ſint, de ejus amiſſione non dolent. Nam (ut ait D. Thom. in 2. diſt. 33. loco citato in argum. Sed contra) *Ratio recta non patitur, ut aliquis perturbetur de eo, quod in ipſo non fuit, ut vitaretur: propter quod Seneca probat, quod perturbatio in ſapientem non cadit: ſed in pueris eſt ratio recta nullo actuali peccato obliquata; ergo non turbabuntur de hoc, quod talem pœnam ſuſtinent, quam vitare nullo modo potuerunt.*

LXIII. Ad confirm. reſpondet D. Thom. in 2. citato loco ad 4. & q. 5. de Malo a. 3. ad 2. *Quod ſicut Apoſtolus dicit Rom.* 5. *Majus eſt donum Chriſti, quam peccatum Adæ. Et ideo non oportet, ſi pueri baptizati gaudent propter meritum Chriſti, quod non baptizati doleant propter peccatum Adæ.*

LXIV. Dices ſecundo. Sicut non poteſt homo non amare ſummum bonum clare viſum, ita non poteſt non dolere de ejus amiſſione; præſertim cum ex privatione beatitudinis ſequatur naturaliter triſtitia; & talis privatio parvulis ſit in pœnam.

LXV. Reſpondetur primo, diſt. ant. non poteſt non dolere, ſi illam amiſerit ex voluntate propria, & potuerit non amittere, conc. ant. ſi ex voluntate aliena, & inevitabiliter amiſerit, nego ant. ut enim ex D. Th. ſupra cit. *in* 2. *diſt.* 33. *a.* 2. *in Arg. Sed contra* dicebamus: *Ratio recta non patitur, ut aliquis perturbetur de eo, quod in ipſo non fuit, ut vitaretur*. Cum ergo in poteſtate puerorum non fuerit, ut illa privatio vitaretur, ex ea non ſequitur in eis triſtitia.

LXVI. Reſpondeo ſecundo cum eodem S. Thom. *q.* 5. *de Malo a.* 3. *ad* 1. aſſumptum eſſe verum, quando qui privatur viſione Dei habet de ea diſtinctam cognitionem. Porro *animæ puerorum in peccato originali decedentium cognoſcunt quidem beatitudinem in generali ſecundum communem rationem, non autem in ſpeciali: & ideo de ejus amiſſione non dolent*. Addo, quod ut docet idem S. Doctor ibi ad 4. *Pueri in originali decedentes ſunt quidem ſeparati a Deo perpetuo quantum ad amiſſionem gloriæ, quam ignorant, non tamen quantum ad participationem naturalium bonorum, quæ cognoſcunt*. Et in 2. diſt. 33. q. art. 9. *Immo* (inquit) *magis gaudebunt de hoc, quod participabunt multum de divina bonitate, & perfectionibus naturalibus.*

Nec obeſt, quod præfata privatio ſit pœna. Nam, ut ait ſemper laudatus S. Præceptor quæſt. 5. de Malo art. 3. ad 3. *Pœna non ſemper reſpondet actuali voluntati, puta cum aliquis abſens infamatur, aut etiam bonis ſuis ſpoliatur ſe ignorante. Sed oportet, quod pœna ſemper ſit vel contra actualem voluntatem, vel etiam habitualem, vel ſaltem contra inclinationem naturalem*. Privatio autem gloriæ eſt ad ſummum contra habitualem eorum voluntatem. *Sicut cum alicui ignoranti ſubtrahitur aliquod bonum, de quo doleret, ſi ſciret*. Ut docet S. Thom. *qu.* 1. *de Malo a.* 4.

LXII. Neque hinc inferas ſequi, quod nec adulti, qui nihil unquam de Evangelio audierunt, & ſic mortui ſunt, deſiderio gloriæ cæleſtis teneantur, aut eo fruſtrato crucientur. Nam in adultis ignorantia, & jactura beatitudinis, ſi eam patiuntur, non fuit inevitabilis, & ſine culpa propriæ voluntatis, qua vel in primo uſus rationis inſtanti, vel in vitæ decurſu auxilia gratiæ, quæ nulli deſunt, reſpuerunt; quod in parvulis ante uſum rationis decedentibus non contingit.

§. VI.

De ſtatu Infantium prædictorum poſt univerſale Judicium.

LXVIII. EOS poſt univerſale Judicium quadam naturali beatitudine fruituros ſenſit Catharinus noſter. Alii hujus terræ incolas futuros, & habituros præclaram notitiam, nedum totius Univerſi, ſed etiam rerum ſpiritualium, immo ipſius Dei auctoris naturalis, cujus erunt perpetui laudatores, & amatores. Attamen

LXIX. Verius exiſtimo primo. Parvulos in originali mortuos, poſt diem judicii nulla beatitudine naturali fore donandos. Beatitudo enim naturalis, quæ inportat converſionem ad Deum auctorem naturalem, non eſt compatibilis cum averſione a Deo auctore ſupernaturali, ut communis fert Theologorum ſententia: at pueri illi ſemper manebunt in peccato originali, & proinde efficaciter averſi habitualiter a Deo auctore ſupernaturali; ergo averſi quoque manebunt a Deo auctore naturali. Non negaverim tamen eis quamdam dilectionem naturalem Dei, prout eſt illis naturale eſſendi principium, quæ cum averſione a Deo auctore ſupernaturali ſtare poteſt, utpote nec amicabilis, nec efficax, nec perfecta. Quare ſuperius cum Div. Thom. 1. *part. quæſt.* 60. *art.* 5. oſtendimus; eam eſſe quoque in Dæmonibus, etſi a Deo ut ultimo fine naturali, & ſupernaturali averſi ſint: & hoc indicat Div. Thom. *in* 2. *diſt.* 33. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 5. dum ait, quod *Quamvis pueri non baptizati ſint ſeparati a Deo quantum ad iſtam conjunctionem, quæ eſt per gloriam, non tamen ab eo penitus ſunt ſeparati: immo ſibi conjunguntur per participationem naturalium bonorum: & ita etiam de ipſo gaudere poterunt naturali cognitione, & dilectione*, naturali ſcilicet, & inefficaci, qua effectus diligit eſſe ſui principii, quo habet eſſe, & conſervari, non electiva, & efficaci.

LXX. Neque ſequitur, quod ſi naturali beatitudine privarentur, triſtitiam conciperent, cum eam ut ſibi poſibilem cognoſcant. —— Nego enim ſequelam. Nam eſto illam ut ſibi poſſibilem cognoſcant, non tamen cognoſcunt, ſe fuiſſe ad illam ordinatos; cum homini non ſit ab intrinſeco debita, ſed ex gratuita Dei voluntate pendeat. Nemo autem, ſi rectæ rationis ſit, triſtatur de carentia alicujus perfectionis ſibi indebitæ, ut ſupra cum D. Thoma oſtendimus.

LXXI. Neque dicas. Deus in reſurrectione, non obſtante culpa originali, concedet infantibus plura dona gratuita, ut immortalitatem, impaſſibilitatem, quantitatem, quam habituri fuiſſent, ſi ad adultam ætatem perveniſſent: cur ergo eis non concedet naturalem beatitudinem? —— Nam diſcrimen eſt, quia dona illa non ſunt peccato originali, & averſione habituali a Deo auctore ſupernaturali incompoſſibilia, cum qua tamen incompoſſibilis eſt beatitudo naturalis, ſeu converſio ad Deum auctorem naturalem, ut diximus.

LXXII. Exiſtimo ſecundo verius, præfatos parvulos poſt univerſalem reſurrectionem non fore hujus terræ incolas, ſed in eodem loco, ubi prius; videlicet in Inferno, ſeu velis Lymbo, manſuros. Hoc enim magis congruit menti S. Auguſt. *Serm.* 14. *de verbis Apoſt.* citato, & *lib.* 1. *de Peccat. meritis cap.* 28. negantis contra Pelagianos locum medium. Et Concilii Florentini aſſerentis, dictorum parvulorum animas *mox in infernum deſcendere*: nulla autem ratio eſt, cur dicatur poſt diem judicii inde liberandas eſſe. Tum quia Eccleſiaſt. 11. v. 3. *Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit*. Quibus ſecundum Hieronymum, & alios, indicatur, homines in eo ſtatu, ad quem finaliter deſtinati ſunt, perpetuo manſuros. Eo vel maxime, quod Judicium univerſale non erit diverſum a Judicio particulari, ſed confirmativum, & manifeſtativum illius.

LXXIII. Præterea: Poſt univerſalis Judicii diem omnia elementa ſuum ſitum naturalem poſſidebunt, ut ignis futurus ſit ſupra aerem, aer ſupra aquas, aquæ autem ſupra terram, eo modo quo in Mundi initio fuerunt: quamvis poſtea congregatæ fuerint in locum unum, ut terra congrua eſſet generationi animalium, & plantarum, quæ poſt diem judicii ceſſabunt.

bunt. Quomodo ergo infantes præfati poſſent eſſe hujus terræ habitatores, niſi diceremus, eos inſtar piſcium in aquis nataturos?

LXXIV. Accedit, quod ſi poſt univerſale Judicium dicti infantes beatitudine naturali donarentur, & in hoc Mundo veluti in terreſtri Paradiſo collocarentur; tranſirent de non beatis in beatos beatitudine naturali, de captivis in liberos, & forent melioris conditionis, quia peccaverunt in Adamo, quam ſi eſſent in puris naturalibus conditi: unde commodum ex peccato reportarent.

LXXV. Manebunt ergo poſt univerſale Judicium infantes prænominati reſumptis corporibus in eodem loco, ad quem antea miſſi fuerunt. Nec inde tamen, ſicut nec ante, triſtitiam, aut mœrorem concipient; quia ibi non erunt tamquam alligati, & detenti ab igne, vel aliquo contrario impediente, ne Deum videant, ſicut detinentur Dæmones, & alii Damnati; ſed unice a Deo denegante ipſis concurſum ad exeundum ob defectum gratiæ, ſine qua incapaces ſunt divinæ viſionis; Quæ eſt Doctrina S. Thomæ *q. 26. de Verit. art. 1. ad 11.* dicentis: *In pueris propter defectum gratiæ eſt ſola carentia divinæ viſionis ſine aliquo contrario impediente active: ſed damnati in Inferno non ſolum privantur divina viſione propter defectum gratiæ, ſed etiam impediuntur quaſi per contrarium, ex hoc, quod circa pœnas corporales occupantur.*

LXXVI. Ex quo fit, quod ex tali detentione nullam patiantur pœnam ſenſus, quia illam non apprehendunt, ut ſibi diſconvenientem, & nocivam; ac ſubinde nec ex illa triſtantur, aut ei reluctant. Unde D. Thom. quæſt. 26. de Verit. art. 1. mox citato ad 5. *Affligens primum* (inquit) *eſt ipſe ignis corporalis detinens animam per modum prædictum; ſed hoc triſtitiam animæ non ingereret, niſi hoc eſſet ab anima apprehenſum. Unde proximum affligens eſt ignis ipſe detinens apprehenſus.* Cum igitur locus ille, vel ignis, ut ſibi contrarius, & diſconveniens a pueris illis non apprehendatur, deeſt illis proxima cauſa triſtitiæ.

LXXVII. Hæc probabiliter locuti ſumus. Cum enim Scriptura nihil de ſtatu puerorum poſt extremam diem nobis revelaverit, divinari quidem poſſumus, ſed nihil certi definire. Quare æquum eſt, ut de hoc, & de toto tractatu de peccato originali, in quo abunde immorati ſumus, ſilentium imponamus.

QUÆSTIO XI.

De Statu Naturæ Puræ.

HActenus egimus de ſtatibus, in quibus homo de facto fuit; nimirum ſtatu innocentiæ, in quo Adam conditus a Deo fuit, & ſtatu lapſus, in quem decidit per peccatum, & in quem omnes Poſteros ſecum traxit. Nunc de alio ſtatu, in quo homo revera non fuit, imaginamur tamen, potuiſſe a Deo condi, quem vocamus ſtatum naturæ puræ, ſermonem inſtituemus. Primo quærentes: an iſte ſtatus poſſibilis ſit? Secundo: quænam homini in iſto ſtatu convenirent?

DUBIUM I.

An Status Naturæ Puræ ſit poſſibilis?

§. I.

Quædam ſcitu neceſſaria exponuntur.

I. STatus naturæ puræ, prout hic accipitur, duo dicit, unum poſitivum, alterum negativum. Poſitivum eſt, quod in eo ſtatu humana natura habeat quidquid eſt ei connaturale, ſeu debitum ex eſſentiæ ſuæ principiis, puta omnes proprietates, habilitates, & facultates naturales expeditas, & paratam Providentiam in omnibus præfatis ei auxiliantem. Negativum vero eſt, quod in eo ſtatu natura nihil habeat indebitum: ſive quod ei non ſit aptum ineſſe intra ipſum naturæ ordinem, ſive bonum ſit, ſive malum; hoc eſt, ut neque gratiæ donis, vel aliis beneficiis ad finem ſupernaturalem conducentibus illuſtretur; neque ullo peccato maxime originali ſit infecta, nec pœnis, ut propter ipſum inflictis, ſubjiciatur. *Dixi ut propter peccatum originale inflictis;* quia eſto, ut dicemus, in eo ſtatu ſubjiceretur infirmitatibus, tum corporis, tum animi; hoc ideo eſſet, non in pœnam, ſed ex conditione naturæ naturaliter fluens. Unico verbo. Statum naturæ puræ dicimus medium inter ſtatum originalis juſtitiæ, in quo homo primus conditus fuit, & ſtatum peccati, in quem lapſus eſt. Medium dixi per negationem extremorum, quod nec ſanctitatem includat, quæ dat habenti jus ad vitam æternam, nec peccatum, quo ab ea excludatur ob reatum damnationis.

II. Porro quia dona gratuita, ſeu indebita, ſunt duplicis generis: quædam enim perficiunt hominem in ordinem ad finem ordinis naturalis, & operationes naturales, ut eſſent donum integritatis, conſiſtens præcipue in perfecta ſubjectione appetitus rationi, & perfecta interioris hominis concordia, ſine qua homo eſt quaſi regnum in ſeipſo diviſum: quædam vero dantur homini ad eum perficiendum in ordine ad finem ſupernaturalem, & operationes ipſi proportionatas, ut dona gratiæ ſtricte ſumpta: propterea nomine ſtatus naturæ puræ intelligimus hic ſtatum excludentem omnia gratuita ſive in ordine ſupernaturali, ſive etiam in ordine naturali; & ſumimus naturam præciſe ſecundum ea, quæ ex principiis ſuis ſibi debentur; hic enim eſt ſtatus naturæ puræ ſtricte ſumptæ, cum alius ſit potius ſtatus naturæ integræ.

III. In hoc ſtatu hominem, immo nec Angelum, unquam fuiſſe, exploratum eſt; Deus enim creaturas rationales, quas hactenus condidit, ad finem, & ordinem ſupernaturalem elevavit: Angelis cum natura gratiam ſanctificantem largitus fuit: *ſimul eis & condens naturam, & largiens gratiam*, ut ait S. Auguſt. *lib. 12. de Civit. Dei c. 9.* primis quoque Parentibus ſimul cum natura gratiam adoptionis conceſſit, ut ſuperius oſtendimus, & indicavit Tridentinum *Seſſ. 5. Can. 1.* dicens: Adam *Sanctitatem, & juſtitiam, in qua conſtitutus fuerat, amiſiſſe.* Solum ergo difficultas, & controverſia eſt: an ſtatus puræ naturæ poſſibilis ſit, non ſolum attenta Dei abſoluta potentia (hoc enim nullus negat, cum potuerit abſolute Deus creare hominem omni gratia, & ordine ad ſupernaturalia deſtitutum) ſed de potentia ordinaria, & operante juxta naturalem rerum creatarum inclinationem.

IV. Lutherus *in cap. 3. Geneſis*, negativam partem tuetur, dum ait, quod natura Adæ ita erit, *diligere Deum, credere Deo, agnoſcere Deum. Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale eſt, quod oculi lumen recipiant.* Et infra: *Porro* (inquit) *hæc probant, originalem juſtitiam fuiſſe de natura hominis: ea tamen per peccatum amiſſa, manifeſtum eſt, naturalia non manſiſſe integra, ut Scolaſtici delirant.* Verius dixiſſe, *ut Lutherus delirat.*

V. Sententiam negativam in aperto poſuit Janſenius tribus libris integris, quos *de ſtatu naturæ puræ* inſcripſit. Contendit ergo primo, non potuiſſe homines peccati originalis expertes creari a Deo ſine gratia ſanctificante, quæ eſt (inquit) ipſa charitas Dei ſuper omnia; alioquin natura rationalis mala, ſtulta, diſtorta, & perverſa crearetur a Deo, quod ſapit errorem Manichæorum aſſerentium, Deum eſſe auctorem alicujus naturæ malæ. In hoc tamquam uno ex doctrinæ ſuæ capitibus adeo immobiliter ſiſtit Janſenius; ut contrarium dicat fuiſſe unum ex præcipuis erroribus Pelagii ab Auguſtino profligatum; ac pleroſque Scholaſticæ defenſores in hoc, ſicut in aliis, ab Auguſtino receſſiſſe, & filium humanæ rationis potius, quam Eccleſiaſticæ traditionis tenere. Contendit ſecundo, felicem illum ſtatum, in quo Adam creatus fuit, connaturalem illi fuiſſe; ut aliter creari nequiverit, nec ſubjici morti, aut aliis miſeriis, ſive corporis, ſive animi.

VI. Eamdem ſequuntur Gandavenſis *Quolib. 6. q. 11.* Et Eſtius *in 2. diſt. 26.* qui tamen diſſentiunt; quod primus aſſerit, non ſolum integritatis donum, nempe ſubjectionem virium inferiorum rationi, & membrorum corporis animæ, ſed etiam immortalitatem pertinere ad naturam hominis in ſua puritate: ita ut ſine illis homo peccati originalis expers creari a Deo non potuerit. Alter vero docet quidem, donum integritatis eſſe donum naturale, & homini competens in puris naturalibus; ſed fatetur, immortalitatem primo homini conceſſam, ei fuiſſe indebitam; & potuiſſe a Deo creari hominem purum a peccato, obnoxium tamen morti, ac morbis, & doloribus corporalibus.

VII. Sententia tamen affirmativa communis eſt in Scholis Catholicis, adeo ut oppoſita evaſerit ſuſpecta, Bancel noſter media via incedit, & diſtinguit inter impoſſibilitatem abſolutam, ſeu phyſicam, ſeu ſervato naturæ ordine, & exigentia; & impoſſibilitatem ex ſuppoſitione, moralem, & attento ordine divinæ ſapientiæ, & providentiæ: & dicit, phyſice, & abſolute loquendo, poſſibile quidem fuiſſe, hominem ſine dono integritatis, tam in animo, quam in corpore a Deo creari, ſicut fuit poſſibile creari ſine manibus, & pedibus: moraliter tamen, & attento ordine divinæ providentiæ, quæ omnia in ſua natura perfecta, & integra, & cum perfectionibus ſibi debitis creare voluit, multo magis id voluiſſe homini, ut cum omni integritate ſuæ naturæ convenienti crearetur, credendus eſt: ideoque ſtatum puræ naturæ eſſe (ait) abſolute poſſibilem, ex ſuppoſitione tamen, & moraliter impoſſibilem.

§. II.

Communis Sententia præfertur.

VIII. DIco primo. Potuit Deus primum hominem, & totum genus humanum creare in ſtatu naturæ puræ, hoc eſt abſque omni ordine ad gratiam, ad gloriam, & beatitudinem ſupernaturalem, & quodcumque auxilium illius ordinis. Hanc veritatem agnovit D. Thom. *q. 4. de Malo a. 1. ad 14.* ubi ait: *Carentia divinæ viſionis dupliciter competit alicui. Uno modo ſic, quod non habeat in ſe, unde poſſit ad divinam viſionem pervenire. Et ſic carentia divinæ viſionis competeret ei, qui in ſolis naturalibus eſſet etiam abſque peccato. Sic enim carentia divinæ viſionis non eſt pœna, ſed defectus conſequens omnem naturam creatam; quia nulla creatura ex ſuis naturalibus poteſt pervenire ad viſionem divinam. Alio modo poteſt alicui competere carentia divinæ viſionis hoc modo, ut habeat in ſe aliquid, ex quo debeatur ei, quod careat viſione divina. Et ſic carentia divinæ viſionis eſt pœna & originalis, & actualis peccati.* Ex quibus ſic diſcurro: potuit Deus, etiam nullo præcedente peccato, condere naturam hominis cum carentia illius perfectionis, quæ naturæ non eſt debita, ſeu ad quam natura ex ſuis principiis nullum dicit ordinem, ſeu exigentiam: ſed ad viſionem Dei natura hominis nullam dicit exigentiam, ſeu ordinem, immo carentia talis viſionis eſt *defectus conſequens omnem naturam creatam*; ergo ſicut condidit hominem cum ordine ad illam, ita potuiſſet illum condere cum carentia talis ordinis.

IX. Hinc merito S. Pius V. anno 1567. in Bulla data Romæ (quam poſtea Gregorius XIII. & Urbanus VIII. confirmarunt) Kalendis Octobris damnavit propoſitiones ſeptuaginta ſex Michaelis Baji Decani Lovanienſis, inter quas ſequentes, videlicet: *Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium divinæ debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda eſt, non ſupernaturalis* Quæ erat vigeſima prima. Per conſortium autem divinæ naturæ non aliud intelligebat Bajus, quam quod habetur per gratiam ſanctificantem, ut colligitur ex propoſitione 42. Idem continent propoſitiones 24. & 27. & clarius propoſitio 76. qua dicit: *Falſa eſt Doctorum ſententia, primum hominem potuiſſe a Deo creari, & inſtitui ſine juſtitia originali*, nomine juſtitiæ naturalis intelligens eam, in qua conditus eſt primus homo, nempe peccati expers, & gratia ſanctificante exornatus. Quod expreſſit hac alia propoſitione pariter damnata, quæ eſt 53. *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.* Cum ergo propoſitiones damnatæ ſint falſæ, & contradictoriæ ſint veræ, ſequitur, verum eſſe, quod ſublimatio ad conſortium divinæ naturæ per gratiam non ſit naturalis, ſed ſupernaturalis; & quod potuerit a Deo creari homo ſine juſtitia, & qualis nunc naſcitur, omnibus ſcilicet donis ſupernaturalibus, & gratuitis ſpoliatus.

X. Premitur his Janſenius, hæret, ac velut anguis torquetur *lib. 3. de Statu naturæ puræ cap. 22.* Dicit ergo, cenſuram hanc, ſi in rigore ſumatur, contrariam eſſe novem illis partim doctiſſimis, partim Sanctiſſimis Pontificibus Innocentio, Zozymo, Bonifacio, Sixto, Cæleſtino, Leoni, Gelaſio, Hormiſdæ, Joanni II. a quibus D. Auguſtini doctrina laudata, & ut doctrina Eccleſiæ Catholicæ contra hæreſim Pelagianam propoſita fuit. Quid autem in doctrina Auguſtini frequentius, quam totam miſeriarum, & privationum ſeriem, quibus nunc ſcatet homo, in peccatum refundere, ac hæc omnia homini etiam non peccanti tribuere; nil aliud eſſe, quam Deum facere, vel injuſtum, & mali auctorem, vel impotentem? Quare concludit; Ne Pontificia Sedes contra ſeipſam pugnet, & ne dicatur, Eccleſiam variaſſe fidem, convenienter dicendum quod cum propoſitiones Baji non eadem omnes, ſed diverſis cenſuris proſcriptæ ſint; præcitatæ damnatæ non fuerint, tamquam falſæ, ſed ſolum ut pacis inimicæ, quia contrariæ doctrinæ, quæ in Recentiorum Scholis verſabatur; nihil tamen contra earum veritatem determinando. Ita citato loco obloquitur Janſenius.

XI. Sed contra Primo. Unde probat Janſenius, doctrinam de impoſſibilitate ſtatus naturæ puræ, & de juſtitia connaturali naturæ humanæ, quæ condemnatur in Bajo, approbatam fuiſſe ab antiquis novem Pontificibus doctrinæ S. Auguſtini laudatoribus? Certe hoc nec in Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ, nec in Conciliis Milevitano, & Arauſicano II. nec in Epiſtola Cæleſtini ad Epiſcopos Galliæ invenitur. Damnatur quidem Pelagius aſſerens hominem mortalem factum, itaut ſive peccaret, ſive non peccaret, moreretur in corpore, non peccati merito, ſed neceſſitate naturæ; ſed hoc damnatur etiam ab Eccleſia in præſens, quia de facto ita fuit. At quod Deus in alia Providentia potuiſſet hominem ita condere, ut non peccati merito, ſed naturæ neceſſitate moreretur, quod negat Bajus, & Pontifex S. Pius V. damnavit, nec veteres Pontifices, nec Concilia damnarunt; de hoc enim controverſia non erat.

XII. Secundo. Qua fronte Janſenius ſic committit inter ſe veterum Pontificum ſententias cum Recentioribus; ut dicat, ſic tenendam eſſe auctoritatem Recentiorum, ut non lædatur auctoritas Veterum, quaſi non ſit æqualis in utriſque, & invariabilis doctrina?

XIII. Tertio. Plane indignum, ac temerarium eſt, quod vir privatus ſuo ſenſu, & arbitrio applicet partem leniorem cenſuræ huic, vel illi propoſitioni: ſic enim aperitur via ſatis ampla ad eludendas cenſuras cujuſcumque propoſitionis. Eo vel maxime, quod cum Pontifices unice pacis ſtudio, & non decernendo procedunt; ſic de una propoſitione, vel ſententia diſputare vetant, ut oppoſitam ſe proinde non damnare declarent; quod multis exemplis oſtendere facile eſt. Cum ergo præfati Pontifices prænominatas Baji propoſitiones ita damnent, ut abſolute eas defendere omnibus, & ſingulis interdicant, ſignum eſt, eas tamquam falſas, & erroneas proſcribi.

XIV. Quarto. Ut admittit Janſenius, aliquæ ex Bajanis propoſitionibus in præfata Bulla damnantur ut erroneæ, & hæreticæ; ergo multo magis tali cenſura notantur præfatæ ſupra relatæ, quæ ſunt aliarum ibi damnatarum velut fundamentum.

XV. Melius ergo, & tutius fuiſſet, ſi Janſenius, qui ſe Auguſtini diſcipulum eſſe adeo gloriatur, potius quam hærere inter definitionem Summorum Pontificum, & auctoritatem unius particularis Doctoris, Auguſtinum ipſum imitatus fuiſſet. Si enim Sanctus Doctor *lib. contra Epiſt. fundamenti cap. 5.* non eſt veritus dicere: *Ego vero Evangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoveret auctoritas.* Et *Serm. 2. de Verb. Apoſtoli* modo *Serm. 131.* auditis Romani Pontificis in cauſa Pelagianorum reſcriptis; dixit: *Cauſa finita eſt.* Potiori jure dicere debuiſſet Janſenius: *Auguſtino non crederem, niſi me Eccleſiæ Catholicæ, & Supremi illius Rectoris commoveret auctoritas:* & audito ejuſdem reſcripto contra Bajum, repetere: *Inde* (Roma) *reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt*, Alioquin ſi liceat Auguſtino, aut etiam Sacræ Scripturæ, Eccleſiæ, & Pontificum Definitiones poſthabere, vel ſaltem poſt iſtas adhuc dubitare, nulla cauſa, nullus error finietur. Cuicumque hæretico licebit de Eccleſiæ doctrina cenſuram ferre, & ſe excuſare ab ea ſuſcipienda, quod Auguſtino, Patribus, & Sacræ Scripturæ contraria ſibi videatur.

XVI. Verum ut appareat, quam inaniter de Auguſtino glorietur Janſenius, oſtendam, S. Pii definitionem Auguſtini doctrinæ eſſe conformem. Primo. Quia Sanctus Doctor *lib. 2. alias 3. contra Maximin. cap. 15.* probans, Filium Dei, ſi non eſt ejuſdem ſubſtantiæ cum Patre, non eſſe Filium natura, ſed gratia, ponit exemplum in homine, dicens: *Homo nempe ad Dei ſimilitudinem factus eſt; tamen quia non eſt unius, ejuſdemque ſubſtantiæ, non eſt verus filius; & ideo fit gratia filius, quia non eſt natura.* Si ergo filiatio adoptiva Dei, quæ eſt per gratiam ſanctificantem, convenit homini *non natura*, ſed gratia; ergo non eſt illi connaturalis, ſed indebita, & gratioſe conceſſa; ergo ſine illa potuit homo creari.

XVII. Secundo. Angeli nunquam peccato originali fuerunt infecti: & tamen juxta doctrinam Auguſtini potuerunt creari ſine gratia; ergo multo magis homo, etiam præciſo peccato. Min. prob. tum ex *Lib. 12. de Civit. Dei cap. 9.* ubi quamvis dicat, Angelos ſimul cum natura accepiſſe gratiam, naturam tamen dicit fuiſſe a Deo conditam, gratiam vero donum naturæ ex largitate datum: *Creavit* (inquit) *ſimul ei & condens naturam, & largiens gratiam.* Eo autem, quod donum ex largitate eſt, non ex natura, vel naturæ debitum eſt, poterat Angelus abſolute carere. Deinde dicit, quod qui ceciderunt, minorem acceperunt divini amoris gratiam; ergo amor Dei in Angelis donum fuit, quod ex Largitoris voluntate magis, vel minus collatum fuit; igitur non connaturalis, aut naturæ debitus. Præterea ibidem dicit: Ad Angelos tunc pertinuiſſe, quod jam de hominibus dicitur, quod *Charitas Dei diffuſa ſit in eis per Spiritum Sanctum, qui datus eſt eis.* Sentit ergo charitatem, tam Angelis, quam hominibus dono Spiritus Sancti, non debito naturæ conferri.

Rurſus, *lib. 13. Confeſſ. c. 2. 3. & 4.* in Angelorum creatione duplicem Dei actionem diſtinguit: unam quam vocat *inchoationem rei ſpiritualis*, qua naturam quidem accepit, ſed quæ ſaltem tenebroſa fluitaret ſimilis abyſſo. Alteram, *qua ab eo illuminata lux fieret*, nempe per gratiam, ſubjungens: *Sed ſicut non te promeruerat, ut eſſet talis vita, quæ illuminari poſſet; ita nec cum jam eſſet, promeruit te, ut illuminaretur . . . ut & quodcumque vivit, & quod beate vivit, non deberet niſi gratiæ tuæ &c.* Sicut ergo in Dei arbitrio fuit, Angelos in nihilo relinquere improductos; ita & productos, denegato lumine gratiæ, in naturalibus tenebris informes ſinere; quia nec promeruerunt, ut eſſent, nec cum jam eſſent, promeruerunt, ut gratiæ lumine perfunderentur.

XVIII. Probatur ratione Theologica. Id eſt homini ex ſua natura, ſeu connaturaliter debitum, quod vel ex naturæ principiis oritur, vel ad illud habendum natura ordinatur: ſed gratia ex natura hominis, ejuſque principiis non oritur, ut ſuppono apud omnes certum, nec ex ſe ad gratiam connaturaliter ordinatur, cum gratiam reſpiciat, ut quid totum naturæ ordinem excedens, nec ad eam comparetur ſecundum potentiam naturalem, ſed ſolum ſecundum potentiam obedientialem; ergo &c. Alias homini ex ſua natura deberetur & filiatio Dei, & hæreditas gloriæ.

XIX. Confirmatur. Si gratia, & charitas eſſent connaturaliter debitæ homini innocenti, ſeu nullo peccato infecto, ita ut non poſſet a Deo creari ſine illis, potentia ſaltem ſervante naturæ debitum, ſequeretur, gratiam, & charitatem primis Parentibus in creatione infuſam, eſſe gratiam, & non eſſe gratiam: eſſe gratiam, ut ſupponitur: non eſſe autem; quia repugnat eſſe gratiam, & eſſe debitam, ut ipſum gratiæ nomen, & notio ſignificat.

XX. Reſpondet Janſenius, gratiæ repugnare quidem debitum ortum ex jure, ſeu opere creaturæ, non tamen debitum, ſeu connaturalitatem decentiæ, congruentiæ, & æquitatis. Nihili enim connaturalius, & æquitatem decentius innocenti imagini cum capacitate Dei naturaliter conditæ, quam gratia. Unde quamvis Deus eam ipſi negans non faceret contra jus juſtitiæ, quod ſit in creatura; faceret tamen contra ſapientiam ſuam, quam non ſecus ac juſtitiam præterire non poteſt. Additque, quod ſicut Scholaſtici dicunt, gratiam ſufficientem eſſe gratiam abſolute, & nihilominus debitam eſſe creaturæ rationali, etiam in hoc ſtatu lapſo, nec poſſe ei denegari a Deo, alioquin impoſſibilia juberet Deus: ita dici poteſt, gratiam habitualem fuiſſe debitam homini innocenti, & tamen gratiam vere fuiſſe.

XXI. Sed contra. Nam primo Janſenius ſupponit, naturam humanam ex ſe ordinari ad Dei viſionem, ut ad finem ſibi connaturalem; immo nihil eſſe ei connaturalius: quod licet ipſe doceat, tum *l. 1. de Statu puræ naturæ c. 15.* tum *lib. 2. & 3.* tamen falſum eſt. Secundo. Quia ſibi contradicit, dum ait, viſionem Dei eſſe finem naturalem hominis, & adhuc non eſſe niſi viribus ſupernaturalibus ab eo acquiſibilem. Si enim finis naturalis eſt, ad quem ex ſua natura homo ordinatur; connaturales ei ſaltem innocenti, atque omnis peccati experti erunt vires, quibus eam poſſit adipiſci; eritque debita non ſolum debito orto ex congruitate, & ſapientia Dei,

ſed